

NEMZETI

A Nemzeti Színház magazinja • 2016. április–május

ALMÁSI Éva
FEHÉR Tibor
RÁCZ József
Àlex RIGOLA
David DOIASVILI

III. MITEM

Cyrano de Bergerac

A közönség problémája

műsornaptárral, előadás- és programajánlóval

Rostand a színen – romantika új köntösben •
Nemzeti színházak a 21. században – Sztatisz Livatinosz, Zejko Hubač, Jorge Telerman, Vidnyánszky
Attila, Magnus Florin • **Nézőpontok** – drMáriás, Száraz Miklós György •
Színháznovella – Térey János: Fölújító próba • **Kiállítások** – Keleti Éva, Molnár-C. Pál •
Olvasnivaló színház – a Nemzeti Színház könyvei



Szükség van-e színházra?

Kérdezik a színházban csalódott szakmabeliek ezrei és a színházba belefáradt emberek milliói.

Mire jó az?

A színház manapság jelentéktelenné vált a városokban és az országokban lejátszódó tragédiákhoz képest.

Mi számunkra a színház?

Aranyozott karzatok és páholyok, bársonyszékek, mesterkelt hangok, vagy ellenkezőleg, valami egészen más: – mocskokkal és vérrel borított fekete doboz, és benne egy rakás megvadult meztelen test.

Mit tud nekünk mondani?

Bármit!

A színház bármit el tud mondani.

Azt is, ahogy az istenek az egekben élnek, ahogy a rabok barlangokban szenvednek és ahogy a szenvedély felemel, a szerelem elpusztít, hogy mennyire nincs szükség jó emberre, hogy hazugság ural mindent, és ahogy az emberek a lakásaikban élnek, a gyerekek pedig – a menekülttáborokban, és ahogy visszatérnek a sivatagba, és ahogy elválnak a szeretteiktől, a színház mindenről képes beszélni.

A színház mindig volt, és örökké lesz.

Az eljövendő ötven-hetven évben különösen nagy szükség lesz rá. Mert valamennyi művészet közül csakis a színház az – ahol a szó szájtól szájjig, a tekintet szemtől szemig, a mozdulat kéztől kézиг, testtől testig hatol. Nincs szüksége közvetítőre. A színház a világ áttetsző fénye, se Dél, se Észak, se Kelet, se Nyugat – ő maga a fény, a világ négy sarkából árasztja el a világosság, és bárki számára felismerhető, közelítsen hozzá ellenségesen vagy barátságosan.

Különböző színházakra van szükség.

Valamennyi lehetséges forma közül elsősorban a színház archaikus formáira lesz igény. A rituális formák színháza nem állítható szembe a civilizált népek színházával. A világi kultúra egyre jobban kiüresedik, a „kulturális információ” kiszorítja az egyszerű, lényegi dolgokat, és elveszi a reményt, hogy egy nap találkozunk velük.

A színház nyitva áll. Szabad a belépés.

Fenébe a kutyákkal és a számítógépekkel – menjetek színházba, foglaljátok el a zsöllyeket és a balkonokat, hallgassátok a szavakat és nézzétek az élő történeteket – itt van nektek a színház, ne becsüljétek le, ne hagyjátok ki rohanó életetekből.

Mindenféle színházra szükség van.

Csupán egyetlen színházra nincs szükség – a politikai játszmák színházára, a politikai egérfogó színházára, a politikusok színházára, a politika színházára. És legkevésbé a mindennapi terror színházára – legyen bár egyéni vagy kollektív; nincs szükségünk a hullák színházára, az utcákon és tereken, a fővárosokban és vidéken folyó vér színházára vallások és etnikumok között.



ANATOLIJ VASZILJEV
színházi világnapra írt üzenete



10

NAGY MECCS

„...Roxane tudja, hogy Cyrano írja a leveleket, és nem Christian. Tulajdonképpen egy nagy meccs az egész előadás. Két nagy »fenevad« játékéről szól az egész: ki mondja ki először, hogy szeretlek?” *Fehér Tibor*



15

MITEM III.

„a nemzeti teátrumok egyik legfontosabb kérdése éppen ez: hogyan tudnak a hagyományokhoz is kötődve kortárs kérdéseket felvetni?” *Sztatisz Livatinosz*



22

KÉTELKEDEM, TEHÁT VAGYOK

„Galilei szerepét Trill Zsolttól Töröcsik Mari veszi át. A lázadó, gyanakvó, rafinált, pimasz, bátor, kavaró, pénzéhes tudósból egy csapásra megrendítően csendes, bölcs, idős, megtört, istenszerű lény lesz...” *drMáriás*



40

BOLDOGSÁGOS SZAKMA

„Az vagyok én, akit a színpadon látnak. Sokkal többet megtudnak rólam, ott nem takargatom magam. Egy jó szerep olyan, mint egy gyónás, ha meg tudom csinálni, feloldozást, megkönnyebbülést érzek az előadás végén.” *Almási Éva*

NEMZETI

A Nemzeti Színház magazinja 2016. április–május

Ingyenes időszaki kiadvány
III. évfolyam, 8. szám

Főszerkesztő:

Kornya István

Fotó:

Eöri Szabó Zsolt

Kiadó:

Nemzeti Színház Nonprofit Zrt.

Felelős kiadó:

Vidnyánszky Attila vezérigazgató

Arculat:

Kónya Ábel

Címlap:

Trill Zsolt a Galilei élete című előadásban
(fotó: Eöri Szabó Zsolt)



Jegypénztár

1095 Budapest, Bajor Gizi park 1.
tel.: +36-1-476-6868

Nyitva tartás:

hétköznap 10-18 óra, munkaszüneti és
ünnepnapokon 14-18 óra között, illetve az
előadások kezdetéig.

Jegyiroda

1061 Budapest, Andrassy út 28.
tel.: +36-1-373-0963, 373-0964, 373-0995

Nyitva tartás:

hétköznapokon 10 és 19,
szombaton 11 és 19 óra között, vasárnap zárva

www.nemzetisinhaz.hu

Nyomdai előkészítés:

Inform-Line Stúdió Kft.

Nyomda:

Crew Kft.

Megjelenik 10 000 példányban
Médiaajánlat: 30/31-08-486
Lapzártá: 2016. április 22.



Az

Isten ostroma, Körhinta, Éden földön,
Hazát és szerelmet keresek

című előadások támogatója a Nemzeti Kulturális Alap.



8



17



20



25



37



45

Premier I

Cyrano de Bergerac

6

A romantikus //

Rostand és a Cyrano

8

Miért öltük meg a romantikát? //

David Doiasvili

10

Nagy meccs // Fehér Tibor

12

Próba közben

MITEM

14

Veszélyek, lehetőségek és a
művészet szabadsága // Nemzeti
színházak a 21. században

18

A közönség problémája //

Àlex Rigola

Premiergaléria

20

Galilei élete

Nézőpontok

22

drMáriás:

Kételkedem, tehát vagyok

23

Száraz Miklós György:

A képmutatás dicsérete

Előadásajánló

24

6 // Családi kérdés – Befejezetlen

szimfónia // Éden földön //

Körhinta // Somnakaj //

A bábjátékos // A magyar Faust

Portré

32

Hegedűs a szekéren, ördög

a mindenségben // Rácz József

Színháznovella

38

Térey János: Förlújító próba

A Nemzet Színésze

40

Boldogságos szakma //

Almási Éva

Könyvajánló

44

Kiállítás

48

Cyrano-metszetek // Kállai 90

50

A Nemzeti Színház hírei

52

Programajánló

55

Jegyinformációk

56

Havi műsor – május

Folyóirat

58

Szenáriumi – áprilisi szám

59

Nyári ajánló

A Nemzeti a Művészetek

völgyében

Edmond Rostand
Cyrano
de Bergerac

Rondego David Doiasvili



Edmond Rostand

(Marseille, 1868 – Párizs, 1918)

Régi, előkelő provençe-i család sarja. Verselgető apja ismert közgazdász. Edmond jó hírű párizsi iskolákba járt. 16 volt, amikor közzétették első költeményét, 19 évesen megnyerte az Akadémia irodalmi tanulmányra kitűzött díját. Ekkortól publikált cikkeket, tanulmányokat, verseskötetet jelentetett meg. A család kívánságára jogi diplomát szerzett, de végzés után az irodalom felé fordult. Megnősült, felesége népszerű író-költő volt.

26 éves korában talált rá a verses regény műfajára: 1894-ben már a Comédie Française Sarah Bernard főszereplésével játszotta A regényesek című bohózatát. 1897-ben a Cyrano de Bergerac, 1900-ban a Sasfiók átütő sikert aratott. Két utolsó nagy műve, a Kakas és a Don Juan utolsó éjszakája elsősorban irodalmi elismerést hozott számára. Az utolsó években sokat betegeskedett, vidéken élt. Három héttel az első világháború után halt meg.



A ROMANTIKUS

Rostand és a Cyrano de Bergerac

Savinien de Cyrano de Bergerac (1619–1655), Molière kortársa volt, akinek „legfontosabb műalkotása a saját élete, ahogy erre a romantika költője, Rostand ráért. Cyrano, miközben a gascogne-i gárdacapat rettegett kardforgatója lett, filozófiát hallgatott Párizsban Gassendinél, a kor legnagyobb szellemi hullámveréseit keltő manirista filozófusnál. Cyrano legendát épített maga köré egyrészt párbaival, kötekedő, néha kötözködő természetével, másrészt azzal, hogy feltétlen kitartott egy olyan nemesinek mondott, de inkább liberális értékeket felvonultató eszmerendszer mellett, amely a gondolathoz és az észhez, a rációhoz való hűséget tartotta a legfontosabb emberi kötelességnek. Cyrano a francia szabadgondolkodó fiatalok vezéralakja lett: ügyesen és higgadtan vívott, mintha nem testi léte lett volna veszélyben; könnyedén, akár improvizatívan is verselt alexandrinusokban, s ironikus szemlélete, mellyel a magasztosnak hirdetett társadalmi, politikai eszmék fonákját látta és láttatta kortársainál, felélesztette a szatirikus irodalmat. Kortárs irodalmi jelenlétét kiterjedt levelezésének köszönheti” – írja Rostand figurájának eredetijéről Jákfalvi Magdolna. Cyrano büszke volt rá, hogy Molière a Scapin furfangjaiba átvett tőle egyik darabjából egy részt az emberi butaságról és gyalogságról. Regénye, a Holdbéli utazás magyarul is olvasható. Az igazi Cyrano orvátmadás áldozata lett: ellenségei gerendát dobtak a fejére, akárcsak Rostand hőseire.

A Cyrano szerzőjének, Rostand-nak az élete, ahogyan Hegedűs Géza írja, szakadatlan irodalmi, szerelmi, társadalmi sikerek diadalútja. És az újromantika sikeréé. Pedig már az „izmusok” dúlnak ebben a korban: realizmus, naturalizmus, aztán az impresszionizmus, expresz-

szionizmus, futurizmus, szimbolizmus, már készül a dadaizmus és a szürrealizmus... Az „újromantika” hangján megszólaló Maeterlinck, Hofmannsthal és meséivel Oscar Wilde jelezik, hogy „a romantika nem halt meg, még csak nem is alszik. És amikor 1897-ben a párizsi Comédie Française bemutatta a 29 éves, már nem egy sikeres költői színjáték szerzőjének, Edmond Rostand-nak Cyrano de Bergerac című hősi játékát – ez olyan tomboló siker volt, amely hamarosan végigszáguldott Európán, és rövidesen Európán kívül is. New Yorkban, Tokióban ugyanúgy sorozatosan kellett játszani, mint Szentpétervárott, Stockholmban vagy Bécsben és Budapesten” – írja Hegedűs. A világ színpadain sokszor és sikerrel játszott mű ma is rendkívül népszerű. Készült belőle balett is és film, többek között Gérard Depardieu emlékeztetés alakításával. A címszerep igazi jutalomjáték. Magyar színpadokon olyanoknak jutott osztályrészül, mint Várkonyi Zoltán és Szabó Sándor, Huszti Péter és Bitskey Tibor, Cserhalmi György és Szervét Tibor.

Rostand sikereihez hozzájárult, hogy a kor elsőszámú, ünnepezt színésznője, Sarah Bernhardt felkarolta, támogatta, minden darabjában játszott, a Sasfiók nadrágszerepében hatalmas sikert aratott. (A Napóleon fiáról szóló Sasfiókot 1911-ben Móricz Zsigmond is látta Párizsban. „Ilyen darabot kell csinálni idehaza!... Mért nincs nekünk ilyen darabunk! Hál'og borult a szememre az akaró vágytól s nem láttam többé semmit. Mért nem tudunk mi ezen a nyelven! Hol a magyar irodalom, amely hangot akarjon adni, így! a nemzet legbelsőbb, legizőbb lávaforrongásának!” – fogalmazott a Nyugatban.)

A Cyrano százéves töretlen sikere bizonyítja, hogy az emberek érdeklődése nem lankad a nagy érzelmek, tettek, kalandok iránt. S ha sérelem ér minket, nem kardot rántunk, hogy elégtételt vegyünk, de kéznél van egy idézet Rostand Cyranójától: „Mert magamat kigúnyolom, ha kell, De hogy más mondja, azt nem tűröm el!”



„Cyránót kizárólag a nagy orra alapján ítéljük meg, nagyon felszínesen közelítjük meg a darabot, mert az csupán a komikus szituációt erősíti – ezt a hatást viszont nagy orr nélkül is el lehet érni.”

MIÉRT ÖLTÜK MEG A ROMANTIKÁT?

David Doiasvili rendező

Nem először találkozhat a Nemzeti közönsége David Doiasvili grúz rendezővel. A tavalyi Szentivánéji álom című előadásával Shakespeare vígjátékának, az idei MITEM-en pedig az Éjjeli menedékhelynek adott új értelmezést. Meglepő feldolgozásra készül a Cyrano májusi bemutatójával is. Kis orr, nagy színház?

A 2010-es tbiliszi *Cyrano*-rendezésének zenés beharangozóján hiába kerestük a főszereplő nagy orrát. Mi okozza így a drámai feszültséget? – Ebben a darabban minden fordítva van. Az orr nem a drámaisága, hanem a komikum miatt kap hangsúlyt. Ilyen értelemben az orr a komplexusaink, frusztrációink jelképe. A másik oka ennek a rendezői döntésnek: ma egy nagy orrú Cyrano egyszerűen régimódi lenne. A Nemzeti előadásában sem erőltetnek ilyesmit Fehér Tiborra. A két előadás azonban jelentősen eltér egymástól. Hogy csak egy példát mondjak: a tbiliszi egy korhű jelmezes előadás volt, most nem használunk XVII. századi kosztümöket. Egyébként, ha Cyránót kizárólag a nagy orra alapján ítéljük meg, nagyon felszínesen közelítjük meg a darabot, mert az csupán a komikus szituációt erősíti – ezt a hatást viszont nagy orr nélkül is el lehet érni. Ha figyelmesen olvassuk a darabot, azt tapasztaljuk, hogy a szereplők közül csak Cyrano állítja magáról, hogy nagy az orra, a többiek csupán erre reagálnak. Ebből fakadt az az elgondolásom, hogy Cyrano csupán képzelet, hogy nagy az orra.

Az orr mint képzelt tulajdonság hasonlít ahhoz, ahogy a virtuális valóságban egy képet akarunk alkotni magunkról? Általában persze

jobbnak mutatjuk magunkat, Cyrano elég lemondó képet sugároz magáról.

– Nagyon félek a virtuálistól a valóságban. Ha megyek az utcán, arra gondolok, ez az én valóságom. Ha viszont megnyitom a Facebookot, egészen más valósággal szembesülök. Azt kérdezem magamtól: melyiknek van nagyobb igazsága? A virtuális térnek, vagy ahol létezem? Olyan ez, mintha az álmaink folytatódna ébredés után.

Úgy is értelmezhetjük a darabot, mintha Cyrano szerkesztené Christian Facebook-oldalát? Hiszen a jóképű Christian helyett ő „posztolgat” szép verseket...

– Látszólag valóban Cyrano udvarol Christian helyett, igazából talán inkább közvetítőnek használja. Egy dologban azonban nem áll a Facebook-párhuzam. A virtuális valóságban az udvarlás például gyakorlatilag megszűnt. „Akarsz szexelni? Igen? Jó.” Ennyiben ki is merül. Pedig milyen szép, amikor művés leveleket írnak egymásnak az emberek! Miért rossz az, ha egy férfi nagy tetteket hajt végre egy nőért? Amikor úgy tudnak szeretni emberek, hogy ezt nem szégyellik? A mostani világunkban eltűnőben vannak ezek a dolgok. Vagy ha mégis



Edmond Rostand:

Cyrano de Bergerac

fordította: Ábrányi Emil

Cyrano – FEHÉR TIBOR ■ Christian – FARKAS DÉNES ■ Roxane – UDVAROS DOROTTYA, NAGY-KÁLÓZY ESZTER, SÖPTEI ANDREA, MIKECZ ESTILLA e. h., ÁCS ESZTER e. h. ■ Guiche gróf – OLT TAMÁS ■ Ragueneau – RÁCZ JÓZSEF ■ Liza, a felesége – KATONA KINGA e. h. ■ Le Bret – KRISTÁN ATTILA ■ Lignère – MÁTYÁSSY BENCE ■ Castel Jaloux, kapitány – TÓTH LÁSZLÓ

továbbá: SZABÓ SEBESTYÉN LÁSZLÓ e. h., BARTA ÁGNES e. h., BERETTYÁN NÁNDOR e. h., BERETTYÁN SÁNDOR e. h., BORDÁS ROLAND e. h., FÜLÖP TAMÁS e. h., ROENHELT ZSUZSANNA e. h., VAS JUDIT GIGI e. h.

Díszlet: David Doiasvili // Jelmez: Bánki Róza // Dramaturg: Kozma András // Ügyelő: Dobos Gábor, Lencsés István // Súlygó: Gróf Katalin // Rendezőasszisztens: Herpai Rita

Rendező: DAVID DOIASVILI

PREMIER: 2016. május 13. – 19 óra • Nagyszínpad

találkozunk ilyen emberekkel, gyakran kinevetjük őket. Szándékosan a legismertebb magyar fordítást – Ábrányi Emil szövegét – használjuk az előadáshoz. Számomra nagyon fontos az előadás nyelvezete, mert a darab romantikáját, költészetét nem szabad elveszíteni. Ha megpróbálnám megfogalmazni, miért is csináljuk ezt az előadást, valahogy így hangozna: Miért öltük meg a romantikát önmagunkban?

A *Cyrano* matematikája: a címszereplő és Christian ketten tesznek ki egy férfit. Ön viszont öt Roxane-t állít ebbe a képletbe. Miért?

– Amikor azt gondolnánk, hogy már mindent tudunk egy nőről, akkor egyszer csak csinál valami olyan meglepőt, ami elgondolkodtatja a férfit – mintha egészen más nőt ismert volna eddig. Amikor a *Cyrano de Bergeracot* olvasom, az az érzésem, hogy Roxane mind az öt felvonásban olyan dolgokat művel, ami meglepő az előzőkhöz képest, mintha már egy másik nő lenne. Ezért lett az előadásban öt Roxane. Ők a tör-

ténet előrehaladásának megfelelően jelennek meg, de a próbák jelen pillanatában azt is látom már, hogy egyszerre is színpadra lépnek majd.

2014-es *Szentivánéji álom*-rendezése áthangolta a megszokott, könnyed vígjátékként megismert darabértelmezést, tündérajátekből tragikus álmotuzást formált. A *Cyrano* műfaját hogyan határozná meg?

– Nehéz megmondani. Szeretném könnyed komédiaként indítani, de a próbafolyamat jelenlegi pontján még nem tudom, hová lyukadunk ki. A színészek nagyszerűek és rengeteg izgalmas gondolattal gazdagítják ezt a munkát. Azért is válaszolok nehezen a kérdésre, mert nem tudom megragadni, mi a különbség komédia és tragédia között. Számomra nagyon fontos Csehov levele, amelyben leírja, hogy a *Cseresznyés kertre* azt írta a darab elé: komédia. Ott hagyta a kéziratot a Moszkvai Művész Színházban, majd elutazott Jaltába. Felesége a színházban maradt, s onnan üzent az írónak, hogy elolvasták a darabot, nagyon tetszett mindenkinek, de senki sem érti, miért komédia ez. Csehov válasza: Jaltában vagyok, május van, és minden virágba borult, én meg hamarosan meghalok. Ez nem komédia?

A *Szentivánéji álom* előadást többen úgy jellemezték, mint virtuóz színpadtechnikai bemutatót. Most is hasonlóra készül?

– Mindig rácsodálkozom, amikor ezt felróják nekem. A Nemzetinek olyan csodálatos a színpadtechnikája, hogy furcsállom, miért nem használják ki jobban mások is. Természetesen a *Cyranónál* is kihasználjuk ezeket a lehetőségeket. Nem szeretem a nagy díszleteket, hajlok a minimalizmus felé, de a technikát is szívesen használom, ha ez segíti a színpadi cselekményt.

LUKÁCSY GYÖRGY



Vas Judit Gigi, Fehér Tibor, Szabó Sebestyén László, Kristán Attila

NAGY MECCS

Fehér Tibor – Cyrano

Még „gyerekként” játszotta Bánk bánt, és most ismét érettférfi-szerepet kapott a még csak huszonnyolc éves Fehér Tibor. Cyrano szerepében öt Roxane-nak kell udvarolnia.

Egy éve, amikor még nem lehetett tudni arról, hogy a Nemzeti bemutatja Edmond Rostand darabját, mi jutott volna eszébe a Cyrano név hallatán?

– Két filmélményem. Az 1990-es francia feldolgozás Dépardieu-vel a címszerepben, és egy amerikai remake Steve Martinnal, amiben Cyrano tűzoltóparancsnok volt kortárs környezetben. Színházi emberként természetesen ismertem a történetet, de közelebbi kapcsolatba sosem kerültem a darabbal. Még javában zajlanak a próbák, innen nézve nem is igen van jelentősége, hogy egyáltalán olvastam-e korábban a darabot, mert David Doiasvili rendező eredeti értelmezéssel állt elő, alaposan megcsavarja Rostand művét. Azzal, hogy nem a megszokott Cyróban gondolkozik, talán hűbb is az eredeti szöveghez.

Ábrányi Emil fordításában adják elő a darabot. Könnyen tanulható ez a gazdagon verselő szöveg?

– Nem elsősorban a tanulás miatt van jelentősége a fordításnak, fontosabb, hogy Ábrányi szövege erős költői túlkapas. Ha például valamelyik rész a fordítónak megtetszett, azt nagyon túlírta. A rendező és Kozma András dramaturg éppen ezért folyamatosan küzd azért, hogy visszaadják egy-egy párbeszéd vagy jelenet eredeti jelentését. Vannak

például olyan jelenetek, amelyekben Rostand elhagyja a rímelést, mert éppen a prózai megszólalás ad erőt a mondatoknak. Ábrányi viszont mindenhol versel. Az előadás során ezekben a helyzetekben inkább a francia eredeti és a grúz fordítás drámaibb hatású változatait használjuk. Ez apróságnak tűnhet, pedig döntő jelentőségű a darab egészének értelmezésekor.

A *Szentivánéji álom* bemutatója után azt nyilatkozta, hogy a színészek fél szavakból is megértik egymást David Doiasvillivel. Miért könnyű átlépni a nyelvi korlátokat?

– A *Szentivánéji álom* próbái során David nagyon hamar meghatározott egy keretet, egy folyómedret, amiben nekünk, színészeknek szinte csak úsznunk kellett. A módszer most is hasonló: jön ez a grúz pasi, és olyan kérdéseket tesz fel, amit mi valamiért nem szoktunk. Folyamatosan kérdez. Persze rendre kiderül, hogy az ő megoldása egy adott helyzetre sokkal jobb, mint amit mi, színészek kitalálunk, de ettől még meghallgat bennünket. Ráadásul hiába eredeti a megközelítése, sosem azt érezzük, hogy belemagyarázna dolgokat egy-egy mondatba vagy reakcióba, inkább rácsodálkozunk, hogy az értelmezésében bizony van igazság.

„...Roxane tudja,
 hogy Cyrano írja
 a leveleket, és
 nem Christian.
 Tulajdonképpen
 egy nagy meccs az
 egész előadás. Két
 nagy »fenevad«
 játékeről szól az
 egész: ki mondja
 ki először, hogy
 szeretlek?”



Farkas Dénes, Nagy-Kálózy Eszter, Fehér Tibor

Mondana példát erre?

– Elég korán kiderült számunkra, hogy Cyranonak nem lesz nagy orra. Udvaros Dorottya erre megkérdezte, hogy na jó, de valamiért Rostand mégis így írta meg a karaktert. David azt felelte: nem tudja, hogy az Ábrányi-fordításban ez pontosan hogy van, de ő öt orosz és egy grúz fordítás, valamint a francia eredeti szöveg szerint kezdett gondolkodni a karakteren, márpedig ezekben a címszereplőn kívül senki sem mondja, hogy Cyranonak nagy orra volna.

Ha nem a kitüremkedő szaglószer, akkor mi Cyrano érzékeny pontja?

– Sok komplexusa lehet. Az egyik talán az, hogy nagyon szeretetételen ember, megőrül mások elismeréséért, szeretetéért, ugyanakkor a Roxane-hoz fűződő viszonyából az derül ki, hogy képtelen kimondani, hogy szereti a nőt. Fél a csalódástól, hogy egy szerelmi vallomása után Roxane egyszerűen semmibe veszi. El tudná viselni ezt a csalódást? Talán bele is halna. Óriási tétje van ennek a vívódásnak, hiszen ahogy Roxane mondja, gyerekkoruk óta ismerik egymást: „Mert félig-meddig ön az én testvérem!... / Gyakran játszottam önnel, mint gyerek...”

Most mi az az értelmezési keret, amit David Doiasvili meghatározott?

Úgy kezdte, hogy Roxane tudja, hogy Cyrano írja a leveleket, és nem Christian. Tulajdonképpen egy nagy meccs az egész előadás. Két nagy »fenevad« játékeről szól az egész: ki mondja ki először, hogy szeretlek? Ma már értékét veszítette ez a szó, dobálózunk vele, túl gyakran használjuk, de ők ezen játszmáznak. Úgyhogy ez a Cyrano inkább a *Veszedelmes viszonyok* konfliktusára hajaz, semmint a Steve Martin-féle adaptáció bohózáti hangulatára. Szinte elviselhetetlenné fokozódik ez a párbaj kettejük között, mert mindig emelik a tétet.

Luis Buñuel *A vágy titokzatos tárgya* című abszurd mozijában a női főszerepet két színésznő alakítja. Két Conchitával még elbír a néző, de hogyan lehet őt Roxane-nak udvarolni?

– Roxane annyira eltérő arcait mutatja az egyes felvonásokban, hogy David ezért kitalálta, hogy öt különböző színésznő alakítsa a női főszerepet. Filmen ez a megoldás egészen más lenne, hiszen ott felvesznek egy-egy jelenetet, és mindenki tovább is lép rajta. A színházban viszont egy este alatt kell átudvarolni az öt különböző Roxane-nak. Színész-ként óriási kihívás ez számomra.

2009-ben minden idők talán legfiatalabb Bánk bánja volt Alföldi Róbert „junior” rendezésében, most sem sokkal idősebb, és mégis megtalálta Cyrano szerepe. Milyen érzés érett férfit játszani fiatalon?

– A *Cyránót* akkor szokták elővenni, amikor van a színháznál egy híres, befutott negyvenes, ötvenes férfinő, akinek már van tekintélye, tiszteletet ébreszt. Hát, nálunk ez most nem így lesz. Igaz, David koncepciójában nem is a régi Cyrano-felfogásra van szükség.

De azért Cyrano itt is megöregszik...

– Az ötödik felvonás próbáinál még nem tartunk, de annyit tudok, hogy a végén – ahogy ezt a színházban mondani szokták – tiszta lappal érkezem. Ez azt jelenti, hogy a végén egyszerűen bejövök és beszélek. Természetesen mindazzal az érzéssel, tapasztalattal a lellem mélyén, ami addig történt. A színpadi öregedés nyilván kihívás a számomra, de a Színművészeten láttam már vizsgát, ahol huszoneves lányok alakítottak hetvenéves asszonyokat. Nem reszketett a kezük, mégis elhittem, hogy idős embereket látok. Bízom benne, hogy nekem is sikerülni fog.

LUKÁCSY GYÖRGY | fotó: Eöri Szabó Zsolt



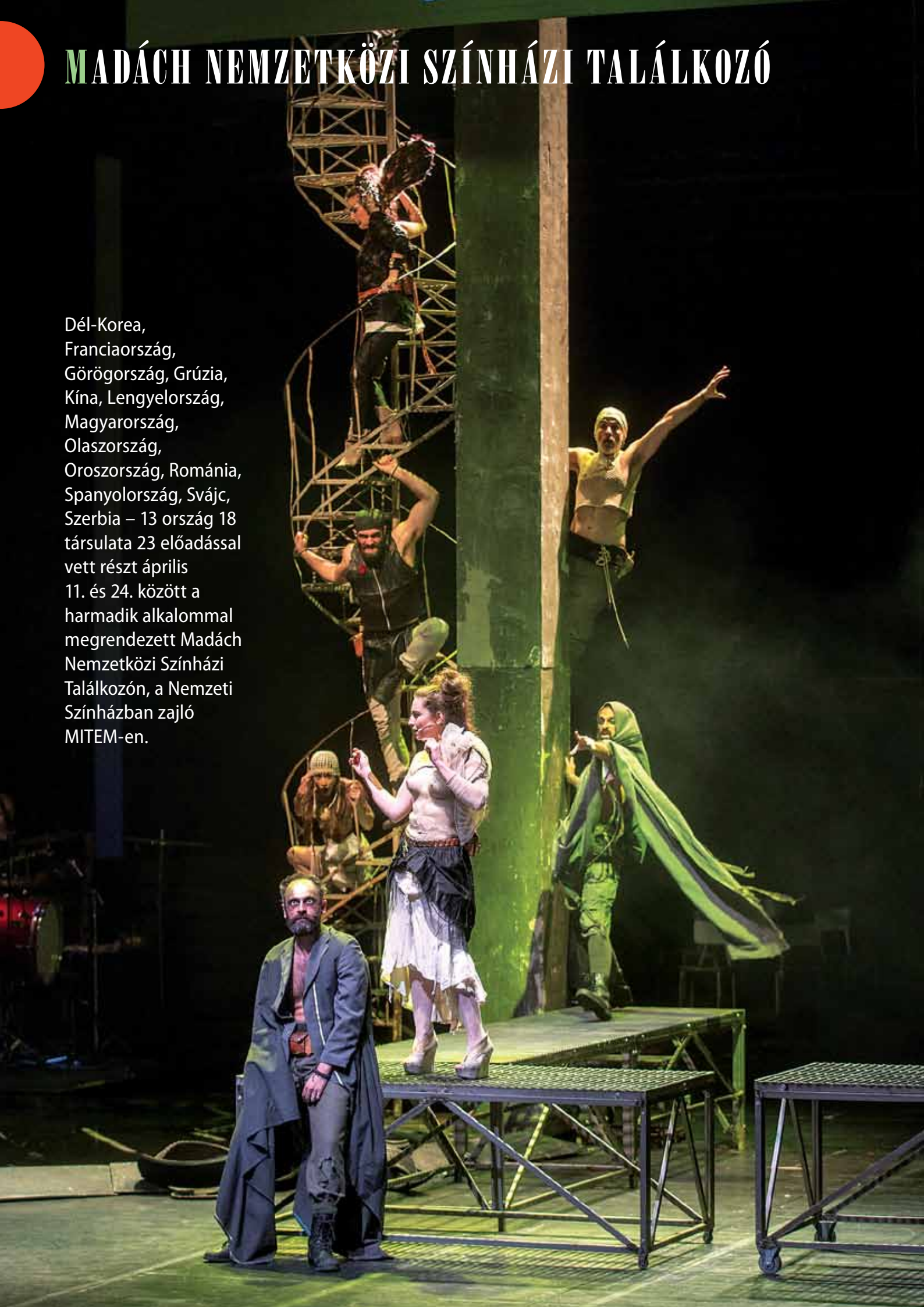


PRÓBA KÖZBEN



MADÁCH NEMZETKÖZI SZÍNHÁZI TALÁLKOZÓ

Dél-Korea,
Franciaország,
Görögország, Grúzia,
Kína, Lengyelország,
Magyarország,
Olaszország,
Oroszország, Románia,
Spanyolország, Svájc,
Szerbia – 13 ország 18
társulata 23 előadással
vett részt április
11. és 24. között a
harmadik alkalommal
megrendezett Madách
Nemzetközi Színházi
Találkozón, a Nemzeti
Színházban zajló
MITEM-en.





Balra és fent: két jelenet az Athéni Nemzeti Színház Iliász-előadásából

VESZÉLYEK, LEHETŐSÉGEK ÉS A MŰVÉSZET SZABADSÁGA

Nemzeti színházak a 21. században

A nemzeti színházakról görög, szerb, argentin és magyar színházvezetők beszélgettek A sokszínűség harmóniája című kerekasztalon a Madách Nemzetközi Színházi Találkozó (MITEM) keretében. A téma a találkozó 2014-es alapítása óta az egyik kulcskérdés. A válaszokból kiderül: sokféle legitim koncepció létezik, és a „nemzeti” státus mindenhol fontos.

Görög újraértelmezés

– „Veszélyesek” a hagyomány ilyen nagyságrendű távlatai, mint amit nekünk, görögöknek az antikvitás jelent – mondta Sztatisz Livatinosz, a MITEM elején látott *Iliász*-előadás rendezője. A kortárs élménnyé tett több ezer éves művet azért is érdekes volt látni, mert mint kiderült: az európai műveltséget alapjaiban meghatározó antik műből, az *Iliász*-ból még Görögországban sem készült soha színpadi verzió.

Livatinosz, aki az Athéni Nemzeti Színház művészeti igazgatója, a Homérosz-adaptáció kapcsán kifejtette: könnyen a hagyományok erődítményévé, várává válhat egy színház, holott annak egyértelműen élőnek, mainak kell lennie. Szerinte a nemzeti teátrumok egyik legfontosabb kérdése éppen ez: hogyan tudnak a hagyományokhoz is kötődve kortárs kérdéseket felvetni. A (színházi) hagyomány újraértelmezése pedig nem feltétlenül „nemzet-függő”, hiszen látott már érvényes Szophoklész-előadást például Szerbiában, míg otthon

MITEM III.

„a nemzeti teátrumok egyik legfontosabb kérdése éppen ez: hogyan tudnak a hagyományokhoz is kötődve kortárs kérdéseket felvetni?”

Sztatisz Livatinosz

„a mai belgrádi, vagyis szerb nemzeti színház számára az identitás kérdése nagyon fontos”

Zejko Hubač

„Argentínában nagy hagyománya van a színháznak, amely azonban nem az identitás-erősítést szolgálja”

Jorge Telerman

„működésén keresztül kísérlet történik annak megválaszolására, hogy mitől is »nemzeti« ez a teátrum”

Vidnyánszky Attila

„A kérdés az, hogy mitől lenne a »globális« befogadóbb és kevésbé kirekesztő, mint a »nemzeti«?”

Magnus Florin



Az identitásról beszéltek – Verebes Ernő, Zejko Hubač, Sztatisz Livatinosz, Jorge Telerman, Vidnyánszky Attila

ugyaneből nagyon rosszat. Elmondta: alig egy éve tölti be a művészeti vezetői posztot, és számtalan elvárás és sokfelől érkező nyomás közepette konzervatív jellegéből kortársi szemléletűvé kívánja változtatni az intézményt. Azt már mosolyogva tette hozzá: meglátjuk, ezekkel az elképzelésekkel meddig lehet az athéni Nemzeti vezetője.

Belgrádi bableves

– Korábban húsos babnak mondták azt az ételt, amiben csak bab volt, és még ma is így nevezik, pedig már bab sincs benne – utalt a belgrádi Nemzeti Színház nemrég kinevezett művészeti igazgatója, Zejko Hubač az igen rossz anyagi körülményekre, amelyek között dolgoznak. Megtudtuk: a belgrádi teátrum sajátos szerepet töltött be a nemzeti identitást tekintve: évtizedeken keresztül a különben nem létező jugoszlávságot igyekezett megtestesíteni, éppen ezért nem annyira nemzeti jellegű, mint inkább népszínházi karakterű volt az intézmény, a délszláv háború idején pedig a szerb nacionalista rezsimmel szemben pozicionálta magát. Az elmúlt évtizedekben fontos szerepet töltött be az itt rendezett BITEF is, amelyet sokáig a világ egyik legjelentősebb fesztiváljaként tartottak számon – adott rövid képet a drámaigazgató, akiről azt is megtudhattuk, hogy a vér szerinti szülei egy muzulmán bosnyák asszony és egy horvát férfi, a nevelőszülei pedig egy cseh protestáns és egy ortodox szerb.

– Most akkor milyen identitásúnak gondoljam magam? – kérdezte Hubač. A mai belgrádi, vagyis szerb nemzeti színház számára az identitás kérdése nagyon fontos, amit a MITEM-re hozott előadásuk, a *Hazafiak* is mutat. Az 1848-49-es forradalom alatt hazafiasko-

dó – hol nagyszerb, hol magyarpárti – szerbekről írt klasszikus szerb vígjátékot egy vajdasági, vagyis kisebbségi magyar állította színre, igen csak mára hangoltan és nyersen. Az Urbán András rendezte előadás az identitás-kérdések mellett arra is rávilágít, hogy a színháznak nem szabad kiválnia abból a társadalmi közegből, amelyben létezik, és bátran fel kell vállalni fontos és kényes kérdések feszegetését is – derült ki Hubač szavaiból. Hozzátette: a nemzeti színházak legfontosabb feladata a 21. században mindemellett egyfajta kirakat-szerep, mivel ezeken az intézményeken keresztül mutatkozik meg egy-egy ország (színházi) kultúrája.

Ki az argentinabb?

Érdekes, európai szempontból szokatlan színházi struktúráról számolt be Jorge Telerman, a Buenos Airesi Egyesült Színházak főigazgatója. A hárommillió lakosú dél-amerikai metropoliszban úgy 200-220 színház van, ezek többsége piaci alapon működik, kisebb részben független. Az ő irányítása alá eső Egyesült Színházakhoz nyolc intézmény tartozik, öt játszóhellyel. Itt a legnagyobb feladatot az adja, hogy a rendkívül különböző esztétikai, ízlésbeli igényeket színvonalasan elégítsék ki. Ezekben a színházakban a nagyszínpadi produkcióktól a performanszig mindenféle előadást játszanak, a különböző helyszínekhez igazítva a profilt, s a vezetőnek leginkább koordinációs szerep jut. Argentínában nagy hagyománya van a színháznak, amely azonban nem az identitás-erősítést szolgálja.

– Nálunk nem kell azon gondolkodni, ki az argentinabb, hiszen mindenki idegen, nincs „egységes” eredettörténetünk – mondta Jorge



Hazafiak – jelenet a belgrádi Nemzeti Színház előadásából

Telerman, majd hozzátette: mivel igen erős színházi kultúrájú nemzetekből érkezők népesítették be az országot, azt lehet mondani, markáns hagyományú, ám a sokszínűségen és a párbeszédre alapuló az argentin színház.

Harcos magyarok

A magyar nemzeti színház a mindenkorai politikai élet csatározásai között „harcos” szerepre kényszerült és kényszerül ma is, kivált akkor, ha az intézmény felvállalja, hogy működésén keresztül kísérlet történik annak megválaszolására, hogy mitől is „nemzeti” ez a teátrum – fejtegette Vidnyánszky Attila, a budapesti Nemzeti igazgatója, a MITEM alapítója.

Azon túl, hogy folyamatosan kutatják azt, ami csak ránk, magyarokra jellemző megszólalási mód, a sokszínűségre való törekvést emelte ki Vidnyánszky. Jó példa erre a MITEM, ahová számos ország nagyon különböző esztétikájú és világlátású előadását hívják meg. Hozzátette: ezt mutatja a színház mindennapos működése is, többek között az, hogy sok a külföldi vendégrendező, és a saját repertoár mellett százas nagyságrendben fogadnak be vidéki és a határon túli produkciókat. A nagy kihívást ez jelenti – hangsúlyozta Vidnyánszky –, hogy az igen erős elvárások közepette hogyan őrizheti meg művészi szabadságát egy nemzeti intézmény.

UNGVÁRI JUDIT – KORNIA ISTVÁN

| fotók: Eöri Szabó Zsolt

Svéd csavarok

„Nemzeti színháznak lenni afféle adottság, nem pedig választás dolga. Amikor az 1960-as években művészeti igazgatóként tevékenykedő Ingmar Bergmantól megkérdezték, hogy számára mit jelent a »nemzeti színház«, egyszerűen azt felelte, hogy jó ürügy a színházcsinálásra. Manapság egy művészeti igazgató nehezen úszná meg ennyivel” – fogalmaz Magnus Florin, a stockholmi svéd Királyi Drámai Színház, vagy ahogy röviden és közkeletűen nevezik, a Dramaten vezető dramaturga. A Szenárium januári számában olvasható tanulmány szerzője felveti: „bizonyos értelemben megkönnyebbülést jelentene, ha azt lehetne mondani, hogy egy modern nemzeti színháznak nem egy adott nemzetre reflektálva, hanem szélesebb nemzetközi összefüggésben kellene megtalálnia értékeit és értelmét. Vajon eszerint akár sutba is dobhatnánk a »nemzeti« szót olyan szavak kedvéért, mint a »nemzetközi« vagy a »globális«?” Később így fogalmaz: „A kérdés az, hogy mitől lenne a »globális« befo-gadóbb és kevésbé kirekesztő, mint a »nemzeti«?”

A kérdésfelvetések is érdekesek, miként az is rendkívüli, ahogy a jelen kihívásairól ír: „A Dramaten és a színházaink helyzete, körülményei most merőben mások, mint akár csak néhány évtizeddel ezelőtt. Svédország is más, Európa is, a világ átalakult. Amikor egy átlagos stockholmi iskolai osztály akár húsz különböző anyanyelvű tanulóból is állhat, akkor egy nemzeti színháznak a »nemzetiről« alkotott elképzelései alaposan megváltoznak, mint ahogy az is, hogy miként kell például a nyelv és a kulturális örökség témáihoz nyúlni. Mit képviselünk falainkon belül a repertoár és – ez is fontos – a társulat összetételének, a színpadon megjelenő szereposztásnak a tekintetében? Még mindig Sven, Anders, Brigitta és Kerstin szerepel-e, vagy megjelenik Karim, Ana Gil, Ardan, Hamadi, Marall és Bahar is? Nos, bizony, az említettek mind a színen vannak már.”

A teljes szöveg itt olvasható:

<http://nemzetisinhaz.hu/magazin/folyoirat/szenarium/IV/1>





A KÖZÖNSÉG PROBLÉMÁJA

Àlex Rigola a művész haláláról,
a mesterek másolásának hasznáról és a kultúra demokratizálásáról

„Mi művészek olyan céllövők vagyunk, akik az univerzumra lövünk” – mondja Àlex Rigola. A spanyol rendező a madridi Teatro Abadía és a Katalán Nemzeti Színház koprodukciójában készült *A közönség* című darabot mutatta be a MITEM-en. A Velencei Biennále színházi vezetőjével a fesztiválok hasznáról is beszélgettünk.

Federico García Lorca egy kevésbé ismert darabjával vendégszerepelt a MITEM-en. Mit érdemes tudnunk *A közönségről*?

– Lorca madridi diáktársai – például a szürrealista Buñuel és Dalí – megvetették a korábbi darabjait. Ám amikor befejezi *A közönséget*, és megmutatja nekik, azt mondják: semmit sem értenek belőle. Lorca fiókba rejt a szöveget, és tovább írja azokat a darabjait, amelyeket ma is ismerünk és játszunk tőle. A kézirat is csak ötven évvel később kerül elő. Ez az egyik legrejtélyesebb darabja Lorcának, amiben többek között a homoszexualitásáról is beszél – nyíltan és őszintén.

Írták a darabról, hogy olyan, mint egy vallomások hányás.

– Ez is igaz. Lorca megmutatja nekünk a saját szexuális nyomorát, és a közönséget arra használja, hogy legyen kinek elmondania, elemeznie önmagát. A darab arról szól, hogyan lehet őszinte önmagával szemben az életben, a művészetben. Mindig azt kérdezem magamtól én is, hogy kellően őszinte vagyok-e, például a művészetben? Milyen művész vagyok, ha a rendezéscimben olyan megoldásokat használtam, amikről tudtam, hogy a közönség szeretni fogja – ahelyett, hogy új utakat kutattam volna...

A darab címe *A közönség*. Lorcát is foglalkoztatta: mit, kinek, hogyan?

– A változást keresők mindig azt mondják: ha azt csináljuk, amit a közönség elvár, ha a közönség rabjai vagyunk, nem fejlődik a színház, és

a művész „meghal”. Ám ha a színház nincs tekintettel a közönségre és elveszíti a nézőit, a művész akkor is „meghal”.

Ön hogyan oldotta fel ezt a dilemmát?

– A színháznak van egy igen egyszerű jellegzetessége: se a tegnap, se a holnap közönségének nem csinálhatsz előadást. Csak a ma számít. Ha a könyvedet nem adják ki, legfeljebb nem keresel vele, de senki se tilthatja meg, hogy otthon írsz, és évek múlva még kiderülhet az is, mekkora zseni vagy. A legundergroundabb mozi túl tud élni, mert ha egy-egy vetítésen csak kevesen is nézik, ha elég sok helyen bemutatják szerte a világban, évek alatt végül sokakhoz eljut. A kétségeim végig kísérik a pályámat: a legsikeresebb darabjaim érdekelnek a legkevésbé, és a közönség számára legnehezebbek foglalkoztatnak szenvedélyesen.

Lorca azt szerette volna, hogy a darabjai – és a felvetett társadalmi kérdések, a konzervatív spanyol társadalomban az egyén, a nők helyzetéről – minél többekhez eljussanak. Azokhoz is, akikről szólnak a darabok, az egyszerű emberekhez, nem csak a színházakat fenntartó polgársághoz.

– Valóban ez volt a rögeszméje, és ezért ebben a tekintetben ennek a rabja is lett. És tegyük hozzá: pénzt akart keresni, hogy bebizonyíthassa az apjának, művészként is sikeres lehet. Engem is foglalkoztat, hogyan veszett el a kapcsolatunk a közönség egy részével. Hiba lenne azonban

„Milyen művész vagyok, ha a rendezéseimben olyan megoldásokat használtam, amikről tudtam, hogy a közönség szeretni fogja – ahelyett, hogy új utakat kutattam volna...”



Alex Rigola

(1969). Mások mellett Heiner Müller, Euripidész, Shakespeare, George Tabori, Jarry, Koltès, O'Neill, Tennessee Williams, Woody Allen darabjait rendezte. Készített adaptációkat is, például Franz Kafka regényéből, A perből, vagy Roberto Bolaño 2666 című hatalmas és befejezetlen művéből. Színre vitte Wagnertől A bolygó hollandit és Puccinitől a Pillangókisasszonyt. Rendezett a barcelonai Teatre Nacional de Catalunya-ban, a düsseldorfi Schauspielhausban, Berlinben a Schaubühnén, és dolgozott a madridi Teatreo de la Abadía-val is, ahol többek között a MITEM-en látható Lorca-darab is készült a Katalán Nemzeti Színházzal együttműködésben. Előadásaival beutazta a világot, számos fesztiválon kapott díjakat. 2003 és 2011 között irányította a barcelonai Teatre Lliure-t, 2010-től az idén nyárig a Velencei Biennále színházi szekcióját vezette.

megpróbálni, hogy mindenkihez eljussunk. Így van ez nemcsak a kultúrában, hanem az élet minden területén. Mit kell tenni? Demokráciát kell teremteni a kultúrában is. Önöknél itt a MITEM-en különböző országokból hívnak meg előadásokat. Egy állami fenntartású színház fesztiváljának biztosítania kell a közönség számára, hogy találkozhasson, megismerkedhessen olyasmivel, amivel egyébként nem tud. Ha kellően változatos és erős a kínálat, akkor a legkülönbözőbb rétegek is megtalálják a nekik megfelelő élményeket. Többek között ez az, amit kulturális demokráciának nevezünk.

A Velencei Biennále keretében működő színházi fesztivál vezetőjeként is ez volt a filozófiája?

– Inkább azt akartam, hogy a színpadi művészet Cambridge-e vagy Oxfordja legyen. A nemzetközi színházi élet nagy neveit, mestereit hívom meg fiatalokhoz. Velencében a workshopok a legfontosabbak, tavaly például Christoph Marthaler, Thomas Ostermeier, Romeo Castellucci vezetett ilyet. Két tucatnyi különböző nyelvű 20 és 40 év közötti fiatal dolgozik egy vagy két hétig egy-egy mesterrel valamilyen darabon, amit elő is kell adniuk a többiek előtt, akik ez idő alatt egy másik mesterrel dolgoznak. Délelőtt munka van, este pedig megnézik valamelyik „nagy név” produkcióját. Másnap az előző este rendezője a campus résztvevőinek tart előadást. Emellett fiatal olasz társulatok is bemutatkoznak.



Szokás mondani : a mesterek sorsa, hogy meghaladják, megtagadják őket. Így van ez most is?

– Minden folyamatosan változóban van, és ez igen érdekes. Mi művészek olyan céllovók vagyunk, akik az univerzumra lövünk. Az említett „nagygyúk” abban hasonlítanak egymásra, hogy mind nagyon egyéni stílust alakítottak ki, eredeti módon vetnek fel problémákat. Nem biztos, hogy meg kell vagy meg lehet haladni, tagadni őket. De ők nem tehetik meg, hogy ne adják tovább a tudásukat.

A művészek – így ön is – hatni akarnak. De hogyan akar és tud hatni egy fesztiválszervező?

– Amikor Barcelonában voltam igazgató, láttam, hogy a fiatal generáció tagjai másolják a nagyokat, a nemzetközi sikereket. Nem olyan rossz ez, mint első hallásra gondolnánk, hanem egy tanulási folyamat része. Akiben ugyanis van tehetség, előbb vagy utóbb megtalálja a saját hangját. Ebben segíti őket például mindaz, amit egy mestertől a workshopok keretében megtanulnak, hallanak, ellesnek... A fesztivál pedig ünnep – tehát mindig valami különleges. Amit a színházak „ott-hagynak”, nagyon fontos, de nem látható azonnal. Én magam is többet tanultam mások előadásait nézve, mint az egyetemen. Engem nem csupán fesztiválszervezőként, hanem művészként is érdekel, ha más országok előadásait láthatom. Elképzelhető, hogy magyar írók vagy filmesek csak magyarok műveit olvassák, nézik? Ugye nem. Így van ezzel a nem szakmabeliek, a közönség is, akiket töretlenül érdekel a színház. Azzal, hogy tágabb látókört biztosítunk nekik, igényesebbek is lesznek. És ez nekünk, színháziaknak nagyon jól jön.

KORNYA ISTVÁN

| fotók: Eöri Szabó Zsolt



Bertolt Brecht

Galilei élete

(kísérlet)

Fordította: Ungár Júlia

Játsszák: TRILL ZSOLT, TÖRŐCSIK MARI, Ifj. VIDNYÁNSZKY ATTILA m. v., TROKÁN NÓRA m. v., KRISTÁN ATTILA, MÁTYÁSSY BENCE, KISS ANDREA e. h., MÉSZÁROS MARTIN e. h., NAGY BALÁZS e. h., NAGY MÁRK e. h., SZÉP DOMÁN e. h.

Díszlet: Ambrus Mária // Jelmez: Benedek Mari // Dramaturg: Ungár Júlia // Zene: Mátyássy Bence, Nagy Balázs, Szép Domán // Korrepetitor: Komlósi Zsuzsa // Ügyelő: Kabai Márta // Súlygó: Sütő Anikó // Rendezőasszisztens: Kolics Ágota

Rendező: Zsótér Sándor

PREMIER: 2016. március 20.

további előadások:

május 2., 29. – 19 óra 30

május 28. – 15 óra

Kaszás Attila Terem



| fotó: Eöri Szabó Zsolt





GALILEI ÉLETE

Brecht szenvedélyes, felforgató, agyakat mozgató, tunyaság és restség ellenes. Brecht azt mondja, hogy a gondolkodás az emberiség legnagyobb élvezetei közé tartozik. Nem valami szomorú dolog. Rájönni valamire, ugyanolyan érzéki öröm, mint meginni egy jó pohár sört. Galilei szerintem Brecht. Brecht egész életében kísérletezett, égették a könyveit, száműzetésbe ment. Meg akarta változtatni a világot. Galilei meg is változtatta. Zseniális a mű, és nagyszerűek a színeszek. Szépnek tartom, hogy a nemzedékek tanítják egymást: ahogy a fiatal Vidnyánszky Attilát tanítja Trill Zsolt, úgy tanítja Trillt Törőcsik Mari a darab végén.

ZSÓTÉR SÁNDOR rendező





Az előadás legnagyobb csavarja az a pont, amelyen Galilei szerepét Trill Zsolttól Törőcsik Mari veszi át. A lázadó, gyanakvó, rafinált, pimasz, bátor, kavaró, pénzéhes tudósból egy csapásra megrendítően csendes, bölcs, idős, megtört, istenszerű lény lesz...

Kételkedem, tehát vagyok

Megváltoztatható-e felfedezésekkel a világ, amelyben élünk? Kinek áll az érdekében azt megváltoztatni, s kinek nem? A mindenkori hatalomnak nem érdeke a változás, hisz az bizonytalansággal, végső soron hatalma elvesztésével járhat. Azonban azt se mondhatja, hogy nem fogadja el a felfedezések eredményeit, s minden változást elvessen, így jobb híján megpróbálja a változásokat saját kordájában tartani, s a saját szolgálatába állítani. Aki pedig a világot minél nagyobb mélységében megismerni és felfedezni akarja, és ezen ismereteivel a világot előrébb vinni, az vagy tudós, vagy forradalmár, jó esetben mind a kettő.

Galilei egyszerre volt mindkettő. Egy igazi lángoló génius, aki kételkedett abban, hogy az ember mindent tud, s számos felfedezésével felforgatta az ember addigi világképét, mely szerint többé nem a Föld áll a világ középpontjában, hanem a Nap körül forgunk.

Csak hogy ezt nem volt elegendő felfedezni, bebizonyítani, hanem el is kellett fogadtatni az akkori hatalommal, az egyházzal, amely erre így reagált: „Hol ezer évig a hit foglalta el a helyet, most ott a kétely! Hatalmas veszélyeket jelent a határtalan kutatás az emberiségre nézve! A Szentírás mindent megmagyaráz. Mi lesz, ha kiderül, hogy tele van tévedéssel?”

Galilei válaszai mindennek az ellentéte: „A gondolkodás az emberi faj legnagyobb élvezetei közé tartozik. Én magammal vagyok elégedetlen! Buta vagyok. Ki kell kiabálnom, amit tudok! Ez tiszta bűnbe és szerencsétlenségbe dönt. Csak annyi igazság jut a felszínre, amennyit mi magunk a felszínre juttatunk. Aki nem ismeri az igazságot, az csak tökfaj. De aki ismeri és hazudik, az bűnöző!”

Brecht Galilei szerepébe bújtatva saját tevékenységének társadalmi lehetőségeit boncolgatta, valamint a hatalom és az értelmiség felelősségét a világ állapotáért. E történet egyik legszebb tulajdonsága, hogy benne semmi sem fekete-fehér. A zseniális kutató is lehet pitiáner zsarnok, a látszólag maradi pápa is lehet haladó szellemű tudós, Galilei egyrészt áruló, hisz, hogy mentse bőrét, az inkvizíció előtt visszavonja tanait, ugyanezzel viszont egyszerre a legrafináltabb tudóssá lesz, hisz életben maradván befejezheti kutatásait.

Az előadás minden jelenetéből kiérezhető a rendező, Zsótér Sándor hatalmas szeretete és együttérzése Brecht társadalom-megváltoztató gondolkodása iránt. A színpad kívül-belül nyitott házként mű-

kodik, melynek megannyi szintjén, erkélyén, folyosóin rohangálnak a színészek akár kilótt ágyúgolyók életeik röppályáit járva be, miközben hangosan és harsányan szegeznek egymásnak fontos, kemény, éles és szellemes mondataikat. Középen egy trambulíra emlékeztető kerek dobogó van, amelyen a szereplők jobbára iskolai tornaruhában állnak össze különböző jelképes szobrokká, egyik legszebb variációjukban a négy szereplő egy hatalmas távcsővé formálódik, az aktuális szövegrészlet szimbólumaként.

Trill Zsolt főszereplőként elképesztő teljesítményt nyújt szellemi és testi értelemben egyaránt. Miközben végig a boldog megvilágosult zseni és a végletekig kételkedő élet kíntornásza között egyensúlyoz, a legnagyobb akrobatikai mutatványok közben is megdöbbenő átéléssel mondja szövegét.

A darabot állandó dinamikájával feszültségben tartó testmozgás egyszerre személyesíti meg azt a Galilei elvet, mely szerint „minden bolygó lehet középpont” emberi vonatkozásban, mely szerint mindannyian külön-külön is fontosak vagyunk, valamint, hogy égi csillagképeket alkotunk és rendszert tükrözünk hullócsillagokként itt lent. Akik abban különbözünk az égektől, hogy mozgásunkban, jelentéseinkben, feladatunkban, vágyainkban ott az erotika is. Ezt kiválóan érzékeltetik a dinamikus mozgásukkal a játékeret teljes intenzitással minden irányból betöltő, szövegeiket eközben is harsogó kiáltványokként megszólaltató remek fiatal színészek egész sora Trokán Nóráról Mátyássy Bencéig.

Az előadás legnagyobb csavarja mégis az a pont, amelyen Galilei szerepét Trill Zsolttól Törőcsik Mari veszi át. A lázadó, gyanakvó, rafinált, pimasz, bátor, kavaró, pénzéhes tudósból egy csapásra megrendítően csendes, bölcs, idős, megtört, istenszerű lény lesz, ami a darab végén különösen ráerősít arra az érzésünkre, hogy itt végig akörül folyt a vita és a harc, hogy ki miként hisz, s hite által miként jut közelebb az igazsághoz és istenhez.

Mert, hogy Galilei talán legizgalmasabb állítása az volt, mely szerint nincs különbség ég és föld között. Az egyház ezt illetően azt kérdezte: Ha ott fent csak csillagok vannak, hol van isten? Mire Galilei ezt válaszolta: Vagy bennünk vagy sem. Ez a gondolat ennek az előadásnak köszönhetően teljes mértékben át is jött.

Száraz Miklós György

„Ne aludj! Ne szipogj! Ne sírj! Gondolkodj, hiszen színházban ülsz!” Brecht színésze egyszerre élt át, értelmezett, magyarázott, mutatkozott be, jellemezte önmagát. Zsótér színészei úgy lépnek túl ezen, hogy mégsem lépnek túl: testük-lelkük szaggatják és tépik, vetik elénk...



A képmutatás dicsérete

Mintha önmagával harcolna a rendező, aki egyszerre akar megdöbenteni, szórakoztatni, kísérletezni, elgondolkodtatni. A néző kínlódik, ahogy lesi a kínlódó színészeket, akiknek alig van játszó terük, levegőjük, hiszen egy erődítményben, egy sötét börtönudvaron, függőfolyosós bérkaszárnnyát idéző díszletek közt kell lőrészzerű nyílásokon bujkálniuk, korlátokon lógniuk, felkapaszkodniuk és leereszkedniük, élő tornyot alkotniuk és azt hosszan kitartaniuk.

A *Galilei élete* nem tartozik a legkedveltebb Brecht-darabok közé, pedig a téma erős, hiszen a címszereplő maga a kutató, kísérletező ember. A kételkedő művész, a felfedező, a tudós, az álmodó. „Nézz a távcsőbe – nőgat Galilei. – Vizsgáld és tapasztald meg a világot magad! Ne hivatkozz semmire!” Arra nem buzdít, hogy ne higgy. Arra sem, hogy tagadd meg Istent. Azt mondja, hogy nézz bele, és láss. A hozzáértők meg azt mondják, maga Brecht szól hozzánk. Szűk igazság, hiszen a *János király* Richárdjából is Shakespeare beszél. Mégis tegyük fel, hogy Galilei maga Brecht. Kicsit falánk, kicsit figyelmetlen ez a géniusz, de kíváncsiságával, munkabíráásával, lángelméjével jót akar. És a hatalmasságok mégsem néznek bele a távcsőbe. Sőt! Máglyák és atommáglyák ijesztő lángja kísért, jönnek az örök inkvizítorok. (A Hitler elől menekülő Brecht 1939-ben már dolgozik a darabon, aztán körbefut a földgolyón, Sztálin Szovjetuniójából Amerikába megy, ahonnan majd a szerzetesi erkölcsű Harry Truman elől menekül vissza Európába.) A hozzáértők azt is mondják, hogy ez a nem belenézés (a messzélátóba) örök igazság. Hogy ugyan melyik hatalom szereti, ha polgára, alárendeltje, katonája gondolkodik? Megint szűk igazság, de ismét tegyük fel, hogy nincs kivétel. A hatalom letéteményese, az uralkodó, a vezér, a főpap, a kamarilla mindig önző és szűklátókörű. Mit tehet a boncolástól eltiltott reneszánsz orvosdoktor, a megcsömörlött, kételkedő pap, Giordano Bruno, Kopernikus, Galilei, Brecht? Oroszlánként harcol az igazáért, majd dalolva lángsírba megy? Mártírrá lesz? Persze, úgy is lehet. De ez a darab, és Zsótér Sándor rendezése, nem erről szól.

Hadd emeljek ki néhány erős mondatot a szövegből. Galilei mondja: „Aki nem ismeri az igazságot, tökfílkó csupán. Aki ismeri és hazugságnak kiáltja ki, gonosztevő!” A mesterét megtagadó egykori tanítvány mondja: „Mi azt hittük, megfutamodott! S én kiáltoztam a

lehangosabban a feszításmegyet.” Pedig „Őn elrejtette az igazságot. Az ellenfél elől. Az etika terén is századokkal járt előttünk.” A következő röpöszt jól fogja össze a lényegét. A csalódott tanítvány kifakadására – „Szerencsétlen ország, melynek nincsenek hősei.” – a tudós rezignált válasza ez: „Szerencsétlen ország, melynek hősökre van szüksége.”

A korai vég olykor elkerülhetetlen, ám a dicső halál, a mártírglória nem lehet cél. Az a fontos, hogy hasznosak legyünk, hogy az adott lehetőségeket tökéletesen kihasználva megkíséreljünk eljutni ameddig csak lehet. Küzdelemben, kutatásban, igazságkeresésben, művészetben. Abban, ami nekünk jutott. És a felismert vagy felismerni vált igazság érvényesüléséért szövetségeket köthetünk, alakoskodhatunk. Hogyne! Meg is halhatunk. De azt inkább mégse. Ha lehet. Amíg lehet. Ha nem muszáj. Mert akkor már többé nem tehetünk semmit. Akkor tényleg vége. Kísérletezésnek, tudásnak, munkának, harcnak. Más fejezi be, fedezi fel, kiáltja a világ képébe az igazságot, ami a mienk is volt.

Akkor hát mi volna a lényeg? Természetesen a kutatás, a keresés, a soha meg nem nyugvás, meg nem állapodás igénye, az emberi kíváncsiság. Ez a lényeg. De ez közhely, ezt mindenki tudja. A darab lényege nem is ennek deklarálása. Hanem azé, hogy a tudást tovább kell adni. Meg kell szerezni, őrizni kell, és amint lehet, továbbadni. Van, amikor a tudást könnyű továbbadni: a tanító tanít. Ám vannak korszakok, amikor a tanítás nem kívánatos. Brecht és Galilei azt mondja, hogy ilyenkor a *tudónak* nem elég tudósnak, hanem fondorlatosnak, képmutatónak, kiszámíthatatlannak és könyörtelennek is kell lenni, hogy tanító is lehessen. Brecht epikus színháza nem szerette a beleélést, érzékenyülést, azonosulást. Elidegeníteni akart. „Ne aludj! Ne szipogj! Ne sírj! Gondolkodj, hiszen színházban ülsz!” Brecht színésze egyszerre élt át, értelmezett, magyarázott, mutatkozott be, jellemezte önmagát. Zsótér színészei úgy lépnek túl ezen, hogy mégsem lépnek túl: testük-lelkük szaggatják és tépik, vetik elénk, hogy aztán a lelassuló végjátékban Töröcsik Mari öreg Galileije olyan okos, taktikus és gunyoros legyen, amilyen talán a vén Brecht lehetett volna nyolcvanon túl Walter Ulbricht kommunista Kelet-Németországában.



Horváth Lajos Ottó, Béres Miklós



Bánsági Ildikó, Farkas Dénes, Vas Judit Gigi

6

Bekukucskálni az emberi természet bugyraiba – Csehov-novellából színház

– Csehovot felesleges aktualizálni, hiszen *A 6-os számú kórterem* is létezésünk mindig jelenidejű alapigazságait tárja fel. A művel kapcsolatban jelenleg halhatatlansághoz fűződő viszonyunk foglalkoztat – mondja Sardar Tagirovsky. – Az emberiséget mindig foglalkoztatja ez a kérdés. Hogyan tehetne szert olyasféle tökéletességre az ember, hogy képes legyen fenntartani a halhatatlanság illúzióját? Mert az illúzió árnyékában megszűnhet a halálfélelme. És pont a félelem miatt rendíthetetlen elvekkel bátyázzuk körbe magunkat, amelyek magyarázatul szolgálnak arra, miért élünk úgy ahogy. És akkor már itt a következő kérdés: miért bánnak rosszul a betegekkel? Miért nem érdekli a kórházat a bolondok nyomorúsága? Miért fordítja el a világ a fejét a szenvedéstől?

– Jól látható, hogy vannak olyan emberek, akiket a társadalom eltol magától, kiteszt, akiket már-már rutinosan megbélyegzünk, mert nem olyanok, mint mi. Nem olyan „jók”, nem olyan „tehetségesek”, „erősek” vagy „kreatívak”. Olyan tereket alakítunk ki, ahol külön kezelhetjük azokat, akikkel nem tudunk mit kezdeni. Akik a mi szemszögünkben nézve nem normálisak – magyarázza a rendező, és hozzáteszi: Mindennapjainktól nem áll távol *A 6-os számú kórterem* kegyetlensége, paranoiája, közönye. Csak néhol jobb a csomagolás.

Csehov írja: „Amíg a társadalom elkülöníti magától a bűnösöket, elmebetegeket és általában a zavaró elemeket, addig legyőzhetetlen. Ha egyszer van börtön és örültekháza, akkor valakinek ülnie is kell

6

(Anton Csehov *A 6-os számú kórterem* című elbeszélése alapján)

Játsszák: BARTÓK GYÖRGY m. v., BÁNSÁGI ILDIKÓ, BECZÁSY ÁRON m. v., BÉRES MIKLÓS m. v., FARKAS DÉNES, HORVÁTH LAJOS OTTÓ, KATONA DÁVID m. v., LUKÁCS ANDRÁS m. v., TÓTH LÁSZLÓ, VARGA JÓZSEF, VAS JUDIT GIGI valamint BALOGH ZSUZSANNA ESZTER (operaénekes), KRIESCH BARBARA (hárfaművész)

Zeneszerző: Bartók György // Díslet, jelmez: Dobre-Kóthay Judit // Fénytervező: Bányai Tamás // Dramaturg: Benedek Zsolt // Ügyelő: Lovass Ágnes // Súlygó: Kónya Gabriella // Rendezőasszisztens: Herpai Rita

Rendező: Sardar Tagirovsky

mikor? hol?

május 28. – 15 óra | május 29. – 18 óra • Gobbi Hilda Színpad

benne. Ha nem magának, akkor nekem, ha nem nekem, akkor valaki másnak.” Szükségszerűen kegyetlen a létformánk? A közöny identifikációnk része vagy később megszerzett „tudás”? – teszi fel a kérdést Tagirovsky.

– Nem akartam konkrét üzenetet megfogalmazni. Az túl didaktikus. Inkább csak be akartam kukucskálni az emberi természet bugyraiba, hogy vajon honnan ered a kollektív félelem, amely elzár bizonyos lehetőségeket az emberek elől. Az is érdekel, hogy vajon milyen jögon dönthet az ember mások sorsáról...

– Az első részt meghagytuk úgy, ahogy azt Csehov megírta – tudjuk meg az előadásról. – Ekkor még nem szereplőket látunk, hanem narrátorokat, és ez igen erőteljes színpadi jelenlétet kíván: a színészek maguk lesznek Csehov. Azután fejezetről fejezetre csempésszük be a „színházat” az előadásba. Finoman, lassan...



Tóth Augusztia, Nagy-Kálóczy Eszter

CSALÁDI KÉRDÉS – BEFEJEZETLEN SZIMFÓNIA

Márai Sándor két egyfelvonásos

Márai Sándor elégikus és fájdalmas hangulatú műveinek meghatározó témái a polgárság, a műveltség, a kultúra hanyatlása, a pusztulás fájdalmas számbavétele és szemléltetése, de ugyanígy izgatja a művészlét, az öregedés kérdése, a férfi-nő viszony bonyolult szövevénye... Akár nagy kérdéseket boncolgat, akár a hétköznapi élet zugaiba tekint be, regényeit, novelláit, színműveit átlengi a jól ismert csehovi életérzés, és mindig lappang történeteiben valami élettítok is. Könyveiben nagyszerű stílusérzékkel tudott feszültséget megteremteni.

Márai Sándor – két egyfelvonásos

Családi kérdés

Lajos – BLASKÓ PÉTER ■ Eszter – SÖPTEI ANDREA ■ Flóra – BÁNSÁGI ILDIKÓ

Befejezetlen szimfónia

Alice – NAGY-KÁLÓCZY ESZTER ■ Edit – TÓTH AUGUSZTIA

Díszlet: Antal Csaba // Jelmez: Kiss Beatrix // Zeneszerző, dramaturg: Verebes Ernő // Ügyelő: Lovass Ágnes // Súly: Kónya Gabriella // Rendezőasszisztens: Kernács Péter

Rendező: Árkosi Árpád

mikor? hol?

május 5. – 19 óra 30 • Kaszás Attila Terem

A színházban – a nézők és az alkotók számára – a tét az, hogy megteremtődnek-e az irodalmi szövegekből húsvér alakok és valódi, izzó színházi helyzetek. Kísérlet ez az előadás arra is, hogy a „szalon-Márai” ismert hangulatain túl az író „drámai” arcát is felfedezzük. A két egyfelvonásos más és más távlatból tekint az életre: nagy eszmék körül forog a *Befejezetlen szimfónia* története, a kis életek kérdéseit kutatja a *Családi kérdés*.

A *Befejezetlen szimfónia* egy amerikai és egy európai nő találkozása, valamikor a második világháború után. A két nő egymással összefonódó sorsának háttérben ott áll a zseniális zeneszerző, aki a világ által várt Európa-szimfónia megkomponálását tervezi. A háború utáni években, a jövőbe vetett remény idején, a kibontakozni látszó „közös” Európa szimbóluma a megkomponálandó zenemű. De vajon megírható ez a mű? Másként fogalmazva: létrejöhet a „közös” Európa? Más történelmi helyzetben, de ma is hasonló kétségek fogalmazódnak meg bennünk ez ügyben, mint az egykor kiábrándultságának hangot adó Máraiban.

A *Családi kérdés* egy öregedő férfi és egykori szerelmének a végrendelkezése, feltehetőleg utolsó találkozása. Ez az elmagányosodó nő egy árvát fogad magához, mert vágyik szeretetet adni (és kapni), és ez a lépése vezet ahhoz, hogy sor kerül régi, elfojtott vágyaik kimondására. „Mindenkinek joga van egyszer az életben kimondani az igazat” – írja Márai, aki ebben a darabjában azt is megfogalmazza, hogy két ember közös élete a szeretet gesztusával kiteljesedve is véget érhet...

A MAGYAR FAUST

Egy kelet-közép-európai kísértéstörténet és a Highway to Hell

„Ne csak a németek dicsekedjenek vele, hogy volt nekik olyan hatalmas emberük, mint dr. Faust, akit életében tenyerén hordozott, halála után pedig pokolra vitt az ördög, ami elég szép kitüntetés: más szegény ember a saját lábán jár oda. Nekünk is volt ilyen kitűnő emberünk, akinek hírére ma is emlegeti minden ember Debrecenben: doktor Hatvani István” – írta egykoron Jókai.

Hatvani István (1718-1786) kiemelkedő matematikai és fizikai ismeretekkel is rendelkezett, teológiát és orvostant tanult Bázisban, majd Leydenben. A tehetséges fiatal tudósnek professzori állást kínált fel a heidelbergi, marburgi és a leydeni egyetem, ő mégis a Debreceni Kollégium matematikai, fizikai és vegytani tanszékét választotta. A kísérleti oktatás egyik legjelentősebb hazai úttörője közel negyven évig volt a Debreceni Kollégium tanára. Bemutatott kísérletei az újdonság

erejével hatottak, és hírnevet szereztek neki. Személyét már röviddel halála után, a bűbajos tudományáról és az ördöggel kötött szerződéséről szóló anekdoták és ironikus történetek örökítették meg.

Orbán János Dénes művében Hatvani Kelet-Közép-Európa nagy tudású és sajátosan magyar stílusú Faustja ugyan megköti az alkut Mefisztóval, de a lelkét nem adja el, „belevesztünk az emberi tudatba” – hangzik el a darab végén.

A nyakas magyar Faust és Mefisztó szellemi birkózása pokolfajzatok és angyalok, boszorkányok, szellemek, garabonciások és debreceni polgárok közt játszódik itt a földön, a mennyben és a pokolban – Árkosi Árpád grandiózus rendezésében.

S hogy mi köze mindehhez az AC/DC slágerének, a Highway to Hellnek? Meglátják!

Orbán János Dénes

A magyar Faust

tragikomédia 2 részben

főbb szerepekben: MÉSZÁROS TIBOR, MISKE LÁSZLÓ, VARGA KLÁRI, MERCS JÁNOS, SZAKÁCS HAJNALKA, JÁMBOR JÓZSEF, GARAY NAGY TAMÁS, MÉSZÁROS IBOLYA E. H., BAKOTA ÁRPÁD, PAPP ISTVÁN, PÁL HUNOR, JANKA BARNABÁS, NÁNÁSI BRIGITTA e. h., ZECK JÚLIA m. v., SZANYI SAROLTA, CSIKOS SÁNDOR, MAJZIK EDIT, DÁNIELFY ZSOLT, DIÓSZEGHY IVÁN m. v., RÓZSA LÁSZLÓ e. h., STEUER TIBOR

Közreműködik a Csokonai Színház énekkara, a Vox luventutis Gyermekkar, zenészek: Dargó Gergely, Áchim Tibor, Albert Szilárd, Bárándi András

Dramaturg: Lőrincz Zsuzsa // Koreográfus: Katona Gábor // Díszlet: Ondraschek Péter // Jelmez: Kiss Beatrix // Zene: Könczei Árpád

Rendező: Árkosi Árpád

mikor? hol?

május 23. – 19 óra • Nagyszínpad

A Keresztény Fesztivál keretében a Debreceni Csokonai Nemzeti Színház vendégjátéka

jegyvásárlás, információk: www.ujszinhaz.hu





KÖRHINTA

Próza, zene, tánc és „fölszeng benne a szerelem”

Szerelem, föld, házasság, érdekek. Vajon melyik a fontos? A fiatalok boldogsága, vagy hogy – évszázadok paraszti törvénye szerint – egyesüljenek a birtokok, amelyek majd megélhetést jelentenek egy új család számára. Szerelem? Lehet-e a pillanat boldogságára jövőt építeni? Erősebb a társadalom, a „földhöz a föld törvénye”, a józan ész, mint két ember egymás-akarása?

– A szerelemért érdemes élni, küzdeni. Hitet lehet méríteni belőle – mondja a rendező, Vidnyánszky Attila. – Ez a *Körhinta* történetének magva. Erről szól a Nemzeti Színház előadása is. Két férfi ugyanazt a lányt akarja. A lányt a szíve a szegényebbhez húzza, míg a szülei a módosabbhoz adnák. A lány a szívére hallgat. Töröcsik Mari úgy emlékszik, hogy Jean Cocteau azt mondta: a *Körhinta* azért nagy film, mert „fölszeng benne a szerelem”. A történet egyszerű, éppen ezért úgy tekintünk a *Körhintára*, mint egy görög drámára. Ismerjük a sztorit, ahogy az ókori színházban is mindenki ismerte a mítoszokat, azok szereplőit, sorsát. Nem lineárisan mesélem el a történeteket, egyfajta mozaikszerűség, párhuzamosság jön létre, ami szándékosan kihagyásos, balladisztikus.

– Vagyunk ötven színészek a darabban, és van negyven táncos. Ha nyolcvan láb a csizmát és a kemény sarkú cipőt odavágja a színpadhoz, az robban. A tánc vadállati – mondja az öreg Patakit alakító Cserhalmi György. – A néptánc nem bír megöregedni. Minél ősbibb, annál fiatalabb. Olyan „nyelv” – szemben azzal, amit beszélünk –, amin

Sarkadi Imre – Fábri Zoltán – Nádasz László – Vincze Zsuzsa

Körhinta

Pataki István – CSERHALMI GYÖRGY m. v. ■ Patakiné – SZÜCS NELLI ■ Bíró Máté – IFJ. VIDNYÁNSZKY ATTILA ■ Mari – KISS ANDREA e. h. ■ Farkas Sándor – FARKAS DÉNES

Közreműködik a Magyar Nemzeti Táncegyüttes

Zeneszerző: Lakatos Róbert // Díslettervező: Mira János // Jelmeztervező és dramaturg: Vincze Zsuzsa // Rendezőasszisztens: Kernács Péter // Súlygó: Kónya Gabriella // Ügyelő: Dobos Gábor

Társrendező-Koreográfus: Zsuráfszky Zoltán

Rendező: Vidnyánszky Attila

mikor? hol?

május 4. – 19 óra • Nagyszínpad

egy sor ember egyet akar. Ebben az örvénylésbe ragad bele az előadás. Az életbe!

Mindazok, akik látták a *János vitéz* és a *Johanna a máglyán* rendezését, megtapasztalhatták, hogy Vidnyánszky az érzelmek sodró erejét grandiózus színpadi kompozíciókban viszi színre. A nagyszerű szereposztás mellett a produkció dinamizmusáért a Nemzeti Táncegyüttes felel. Műfajokat átívelő, a prózát, a táncot, a zenét egyesítő költői színházi előadás a *Körhinta*.

SOMNAKAJ

Az első gypsy musical sztárokkal – cross over és öröme

Koncert és színház, tánc és irodalom, tradicionális képzőművészet, hagyományörzés és modern formák találkozása a *Somnakaj*. Igazi cross over. Valóságos öröme. A produkció életre hívásánál a legfőbb törekvés az volt, hogy a roma kultúrát a nemzeti és az európai kultúra részeként mutassa be. Emellett magas művészi színvonalú kulturális élményt nyújtson, mely alkalmas lehet a diszkrimináció terén történő pozitív szemléletváltás beindítására a társadalomban.

A darabot a romákra jellemző sokszínűség és kiálló érzelmi gazdagság jellemzi. A különböző kulturális közegekből, színterekről érkező alkotók és előadók jól tükrözik a roma kultúra sokszínűségét.

A darab a roma zenei kultúrát nem csupán önmagában, elszigetelt valóságként mutatja be. Sorra veszi azokat a lehetséges érintkezési pontokat, ahol a kulturális befogadás társadalmi attitűdje gazdag kölcsönhatásokat eredményezett.

A szereplők itthon és világszerte elismert énekesek, zenészek. Közös vonásuk, hogy fáradhatatlanul keresik a zenei fúzió lehetőségét, és a zenei hagyományokat a kortárs művészet szerves részeként értelmezik. Az előadásban megszólaló dalok számos zenei műfajt érintenek, széles panorámát mutatva a cigány folklórtól egészen a közelmúlt zenei hatásait integráló átdolgozásokig, stílusbeli újításokig. Első helyen kell említeni az autentikus cigány folklórból merítő népdalokat, de megjelenik az úgynevezett „kávéházi” avagy városi cigányzene is modern feldolgozásban. Felcsendül Szakcsi Lakatos Béla és a Boban Markovic Orcestarból érkező Marko Markovic dala is.

A darabban egy roma lány, Somnakaj meséli el családjá és saját történetét. Somnakaj – látva több falubéli példáját – elindul szerencsét

próbálni, esetünkben felvételizni a fővárosba. Terve ellentétes reakciókat vált ki a falu lakóiból: a helyi doktornő támogatja, apja és nagynénje viszont ellenzi. A lány mégis elindul, és példát mutat arra, hogy a gyökerek vállalása mellett is megvalósítható a tanulás általi kitörés.

A 2015-ben bemutatott előadás bejárta az országot, és sikeres turné után látható a Nemzeti Színházban.

Müller Péter Sziámi

Somnakaj

Játsszák: SZAKÁCS HAJNALKA / TROKÁN ANNA, ifj. KOVÁCS ANTAL, OLÁH GERGŐ, FALUSI MARIANN, PAPADIMITRIU ATHINA / JÓNÁS ANDREA, BALOGH LAJOS, SZAKCSI LAKATOS BÉLA, SZILVÁSI ISTVÁN

Zene: Kovács Antal, Marco Markovic, Szakcsi Lakatos Béla, Szirtes Edina Mókus, tradicionális roma dalok

Zenekar: Balogh Kálmán, Csorkulya József, Bede Péter, Földes Gábor, Kovács Ferenc, Vidák Róbert, Hátori Máté // Kórus: Balogh József, Dobi Matild, Farkas István, Lakatos Béla, Szilvási István, Tintér Gabriella // Tánckar: Duna Művészegyüttes táncosai, roma táncosok

Rendező: Hegyi Árpád Jutocsa

mikor? hol?

május 20. – 19 óra • Nagyszínpad





Trokán Anna, Tóth Augustza, Berettyán Nándor

Szarka Tamás

Éden földön

zenés fantasy két részben

Istók – BERETTYÁN NÁNDOR e. h. I
Burkus (farkas) – OLT TAMÁS I Kó (kócsag)
– TÓTH AUGUSZTA I Égia (sas) –
TROKÁN ANNA m. v. I Várkapitány –
SCHNELL ÁDÁM I Kisasszony – TOMPOS
KÁTYA I Udvari bolond – VARGA JÓZSEF I
Pap / Tanító úr – VATI TAMÁS m. v. I Fiú –
NOVÁK MILÁN AMBRUS / NAGY LEVENTE

Közreműködik a Bozsik Yvette Társulat

Díszlet: Cziegler Balázs // Jelmez: Berzsényi
Krisztina // Fény: Pető József

Koreográfus-rendező: Bozsik Yvette

mikor? hol?

május 29. – 15 óra • Nagyszínpad

6 éves kortól ajánlott

ÉDEN FÖLDÖN

Szarka Tamás zenés fantasyje a magyar Maugliról – családi előadás

– Kettőszakadt világunkról szól az *Éden földön*. Arról, hogy lehet-e mégis egy, ami kettőszakadt: a természet és az ember alkotta világ – mondja Bozsik Yvette, az előadás koreográfus-rendezője.

Az előadásban az első felvonás a láp világa, a másik a civilizáció. A kettő között egy fiú, Hany Istók jelenti a kapcsolatot. Egy fiú, akiről a legenda szól: 1749 márciusában furcsa emberi lényt fogtak ki a kapuvári halászházak a Hanság lidércfényes lápi világából. Nyolc-tíz éves gyermeknek látszott, kettős szemhéja volt, és keze, lába ujjai között úszóhátya feszült. A láp nevelte, és az emberek, aki rátaláltak, beszélni, viselkedni tanítottak, megkeresztelték, de a fiú visszamenekült a lápba. Ő volt Hany Istók.

– Azon keresztül tudjuk érdekessé tenni a gyerekeknek az előadást, úgy tudjuk felkelteni a kíváncsiságukat, ha számukra már ismert dolgokból, mozzanatokból indulunk ki. Ez ad biztonságot nekik ahhoz, hogy be merjenek és akarjanak lépni az ismeretlenbe. Ha tudjuk, hogy milyen eszközökkel – látvánnyal, trükkökkel, dallamos zenével és humorral – lehet megragadni a figyelmüket, akkor szívesen vesznek részt egy színházi kalandban. Mindezek mellett nagyon fontos a tör-

ténet, a mese, a sztori – ha ez érdekes, magával ragadó, akkor nagyon hálásak, és hagyják magukat sodorni. A nagy kihívás számomra az, hogy mindenki élvezze az előadást, a kicsik, a nagyobbak és a szülők, különböző korú iskolai csoportok. Egy családi előadás esetében, amilyennek az *Éden földön* is szánjuk, a közös élmény öröme és boldogsága is az üzenet része.

– Mi az, ami a 18. századi Hany Istók figuráját és történetét foghatóvá teszi a mai gyerekeknek? – teszi fel a kérdést a számos gyerekeknek szóló előadást rendező és koreográfáló Bozsik Yvette. A válasz: kell egy hős, amilyen a kitett és megtalált gyerek, aki képes szélsőséges körülmények között is túlélni, mert erős, leleményes, alkalmazkodó. Legyen ismerős, ami a színpadon megelevenedik: a kisebbeket és a nagyobbakat is megragadja a filmekből, a számítógépes játékokból ismerős képi világ. Ezért az első felvonásbeli láp a fantasyfilmek, a civilizáció pedig a cyberspace virtuális terét idézi. A kettő között erős lesz a kontraszt.

A magyar Maugli történetét Szarka Tamás, a Ghymes együttes frontembere írta színpadra, és a Ghymes hamisítatlan zenei világába hív utazásra a legenda látványos, mozgalmas, színes előadás keretében.

A BÁBJÁTÉKOS

Rockopera Andersen nyomán – görbe tükör humorral

„Ön tehát azt szeretné, ha a bábu meglevenednének, ha átválnának igazi színészekké?” – veti fel a kérdést a diák Andersen varázslatos elbeszélésében, *A bábjátékosban*, mely kiindulópontként szolgált Várkonyi Mátyás és Béres Attila rockoperájához.

Az előadás meghatározó konfliktusa a két főszereplő, a diák és a bábjátékos összecsapásában a látszatsikerek és a hiteles művészet kérdskörét járja körül. A történet – amelyben a valóság és a csodák világa örvénylik egymásba – a színházon keresztül a világ szétzilált állapotát láttatja görbe tükörben, mély humorral, okosan finom metaforákkal, hűen az ihlető Andersen-elbeszélés szellemiségéhez.

Béres Attila szövegkönyve játékos és költői, ironikus és mély. Várkonyi Mátyás muzsikája pedig azzal emelkedik ki toronymagasan az elmúlt évtizedek színpadi zeneművei közül, hogy bravúrosan tudja ötvözni a lírát és a groteszket, és a népszerű hangzások közé be tudja csempészni Sztravinszkij vagy akár Debussy sugallatait. *A bábjátékos* azt példázza, hogy lehet populáris az is, ami igényes és választékos.

Egy társulat számára különös kihívást jelent *A bábjátékos* színrevitele már csak azért is, mert ebben a műben a saját önarcképét rajzolja meg a színház. Az előadásnak meg kell idéznie a bábszínházat és használnia kell a mutatványosság eszközeit. A szerepek mindegyike énekes-táncos színészi feladat is.

– A bábjátékosban benne rejlik a generációs konfliktus, a hatalom és a színház kapcsolata, a hatalom és a társadalom viszonya, szól a mocskos kis manipulációkról és a kompromisszumokról – mondja a mű 1985-ös Rock Színházi ősbemutatóját is rendező Katona Imre. – Új szemléletet, új technikákat bontakoztattunk ki. De egyáltalán

Várkonyi Mátyás – Béres Attila

A bábjátékos

rockopera

játsszák: SZOLNOKI TIBOR, VASTAG TAMÁS, SÁRDY ZOLTÁN, ÁCS TAMÁS, MOLNÁR ANIKÓ, SZALAI ÁKOS, SIMON ANDREA, KISS NORBERT, BOLLA DÁNIEL, HORVÁTH LÁSZLÓ, SZŐCS ERIKA, SZALAI DÓRA, PAPP ATTILA, SZLÚKA BRIGITTA, DOMÁNY RÉKA, BOLLA BENCE, VALAMINT TÁNCOSOK: CSERNUS ANITA, FÜSI ZSOLT, POÓR ENIKŐ, SASVÁRI KRISZTINA, ROVÓ PÉTER

Karmester: Várkonyi Mátyás / Oberfrank Péter

// Koreográfia: Demcsák Ottó // Díszlet: Katona

Imre // Jelmez: Horváth Kata

Rendező: Katona Imre

mikor? hol?

június 8. – 19 óra • Nagyszínpad

a Soproni Petőfi Színház vendégjátéka

nem gondoltuk át tétélesen, amit most idősebb és tapasztaltabb állapotomban megéreztem. Nem mérlegeltük direkt koncepcióként „az eszmei mondanivalót”, és ez nagyon szerencsés. Ám ha fel akarjuk ismerni az alapkönfliktust, melynek egy drámai mű esetében mindig a jó és a rossz bizonyos tényezői között kell kifizülnie, akkor itt azt látjuk, hogy a jó oldalon a teremtmény létezés ereje munkál, s a rossz oldalt a leépült és kicsinyes létforma tárja elénk. Ez a két dolog ütközik itt.





Talán már a feltételezés is zavart, hogy máshol lehetnék társulati tag, nem otthon. Néhány éve még gyerekes makacssággal ragaszkodtam a beregszászi színházhoz. Azt hittem, nekem csak ott lehet feladatom, ott kell helytállnom, nem jöhetek el onnan.

HEGEDŰS A SZEKÉREN, ÖRDÖG A MINDENSÉGBEN

Rácz József, a 21. századi teátrista az örök értékek folyamatos változásairól és az állandó vándorlásról

„Minden volt már, épp’ csak akasztott ember nem!” – használhatnánk ezt a mondást az igazán sokoldalú művész jellemzésére. De Rácz József esetében nem használhatjuk, és nem csak azért, mert felnőtt élete során hivatalosan nem volt más, „csak” színész. Színészként persze tényleg sok mindent játszott már – volt akasztott ember is! Sőt, címszereplőként játszik olyan előadásban, amelyben halottként, koporsóba zárva kell végig élnie saját újratemetését.

A színpadon volt már minden...

– Angyal is, ördög is! Sőt, *Az ember tragédiájában*, a párizsi színpadon számtalanszor felakasztottak már, a *Zoltán újratemetve* előadást pedig – mint Zoltán Zoltánovics Zoltán, a címszereplő – halottként kell a koporsóban végig élnem.

Ez aztán a „tragigroteszk” színészi feladat! Bocsánat, de legalább nem kellett szöveget tanulnia!

– Nem kívánom senkinek, hogy koporsóba zárva, hangtalanul kelljen két óráig élnie. A kettészakított Szelmenc, az ukrán és szlovák határral erőszakosan szétválasztott magyar családok és szerelmek történetének tragédiája megérinti az embert. Ráadásul a koporsóban kinek ne jutna eszébe az elmúlás, a saját halála is?! Színészként azt is meg kellett tapasztalnom ebben a szerepben, hogy bár semmit sem látok, mégis mindent sokkal jobban érzékelek.

– A színész számára semmi sem lehetetlen, ezt hirdette Liliomfiként tegnap délután, aztán az esti *Csongor és Tünde*-előadásban már Berreh volt, a kisördög. Alig több mint másfél óra jutott a szerepváltásra. Van valami titkos trükkje a gyors átalakulásának?

– Nincs semmiféle trükköm az átalakulásra, ha lenne sem árulnám el, mert akkor már nem lenne titok. De ennyi idő, a két előadás közötti másfél-két óra éppen elég arra, hogy elengedje az ember az egyik sze-

repet, lezuhanyozzon, átöltözzön, átlapozza a példányt, és megpróbáljon ráhangolódni a következő feladatra. Fizikailag sem könnyű Liliomfiként végigkomédiázni a több mint kétórás előadást, aztán az ördögökkel bebarangolni a mindenséget. Ennél már csak az a nehezebb, ha ugyanazt a szerepet kell – ilyen rövid időn belül – kétszer egymás után felépíteni, újra élni, esetleg újra belehalni. Megmondom őszintén, én nem is szeretem igazán a délutáni előadásokat. Nekem a színház este 7 órakor vagy még később kezdődik.

Több mint százszor volt már Liliomfi. Nem unja még?

– Dehogyan unom! Sőt! Nagyon is élvezem, amikor újabb és újabb értelmek nyílnak meg egy mondatnak, vagy árnyaltabb jelentést kap egy gesztus. Mi is változunk, a közönség is változik. Másképpen reagálnak ugyanarra a poénra a fiatalok vagy az idősebbek, másképpen egy fesztiváli sokadalom, vagy mondjuk most a Nemzeti Színház közönsége. És persze egészen mást jelentett 2007-ben ez a *Liliomfi* bemutató számunkra a beregszászi színházban.

Akkor már a beregszászi színház alapító tagjainak többsége Debrecenben volt...

– Ez volt az az időszak, amikor mindannyian elbizonytalanodtunk: mi lesz velünk, hogyan tovább? Vidnyánszky Attila 2006 januárjától a debreceni Csokonai Színház művészeti vezetője volt, 2007 áprilisában



igazgató lett, és a beregszászi társulat alapító tagjai közül többen vele jöttek Magyarországra. Aztán megnyugodtak a kedélyek, kitisztult a kép. Attila nem hagyta el a beregszászi színházat, azóta is a művészeti vezetője. Amikor megrendezte a *Liliomfi*-előadást, ez számunkra – beregszászi színészek számára – a színházat jelentette, mindazt, amit mi a színházról gondolunk. Olyan nekünk ez az előadás, mint a beregszászi színészletünk példázata. Mi magunk voltunk a műszak, cipeltük a díszleteket, kellékeztünk. Úgy éltünk, mint annak idején a vándorszínészek élhettek. Ha nem is egy echós szekérnyi egy beregszászi előadás díszlete, de nagyobb nem lehet, mint amennyi elfér a buszban. És olyannak kell lennie, hogy használható legyen egy hatalmas szabadtéri színpadon, a falusi kultúrházakban vagy egy kétszer hármás pódiumon.

Itt a Nemzeti Színházban viszont már nem lehet gond a technikai előkészületekkel!

– Maradva a *Liliomfi* példájánál: én még tegnap is magamnak faragtam ki sárgarépból azt a két kis gömböt, amelyeket a számba kell vennem, hogy Gyuri pincér lehessen. Azt a levelet is minden előadás előtt én írom meg magamnak, amelyet *Liliomfi* Gyuri pincértől kap. Természetesen magamnak hangolom a hegedűt, a gitárokat, ahogy a többiek is maguk készítik elő a hangszereiket és kellékeiket.

Remek kis zenekar alakult a beregszászi társulattól! Mindent játszanak: az egyszerű dalocskáktól klasszikuson át a népszerű slágerekig. Még azért is felszalad az echós szekér tetejére muzsikálni, hogy értelmet nyerjen a megjegyzés: „hegedűs a háztetőn”.

– Igen. Szerencsére veszi a közönség a poénokat. Az alap természetesen a 19. századi Szigligeti Ede-komédia, de benne van ebben az előadásban a mi világunk is: örömünk, bánatunk, elhivatottságunk, pénz-



Rác József

Jászai Mari-díjas színművész. A kárpátaljai Bene faluban született. A szomszédos Nagymuzsaly középiskolájának színjátszókörében Vidnyánszky Éva volt a tanára. Érettségi után jelentkezett a kijevei Állami Karpenko-Karj Színház- és Filmművészeti Egyetemre, ahol a második magyar osztályban végzett 1998-ban, vezetőtanára Vidnyánszky Attila volt.

1999 óta a beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház tagja. 2006-tól rendszeresen játszott a debreceni Csokonai Színházban. 2013-tól a Nemzeti Színház társulatának tagja.

A 2015/2016-os évadban a *Csongor és Tünde*, a *Don Quijote*, a *helység kalapácsa*, a *Szentivánéji álom*, a *Liliomfi*, a *Mesés férfiak szárnyakkal*, a *Zoltán újratemetve*, a *Tóték*, a *Három nővér*, a *szarvassá változott fiú* és a *Cyrano* előadásokban látható.

telenségünk és az állandó vándorlásunk, természetesen sok-sok 20. és 21. századi utalással.

Benne van ebben Chaplin is! Teljesen olyan a *Liliomfi*-figurája, a kalapja, a kitaposott cipője, a sétatálcája... Ő hogy került ide?

– A sétatálcát a nagybátyám, édesanyám testvére csinálta nekem valami jól hajlítható fából, ami szülőfalumból, Benéből származik! Amikor kiderült, hogy *Liliomfi* leszek, én éppen a Chaplin-korszakomat éltem. Minden filmjét megnéztem, mindent elolvastam róla, amihez csak hozzájuttam. Rajongtam és rajongok ezért a „csetlő-botló kisemberért”. Amikor előadtam Attilának az én chaplines elképzelésem, azt mondta: nézzük meg, mit szól a némafilm hőse a mi echós

„A bizonytalanság soha nem szűnik meg. Állandóan bennem van a kérdés: jó helyen vagyok-e? Megtettem-e mindent, amit meg kellett tennem? Jól csináltam-e a dolgom? Minden nap, minden este újra fel kell építeni a szerepet. Naplót ugyan nem vezetek, részletesen nem elemzem az előadásokat, de azt néha felírom, milyen volt az előadás, mit vétettem, milyen közönséget kaptunk, mi volt esetleg az újdonság.”



szekerünkhöz?! Azt hiszem – mint valami ősi tudás –, a chaplini mentalitás is benne rejlik a színészmesterségben.

Ez volt a Chaplin-korszak. Most milyen könyv van az éjjeli szekrényén?
– Semmilyen könyv sincs az éjjeli szekrényemen, illetve, most, hogy jobban belegondolok, tele van gyerekkönyvekkel, amikből a kislányunknak olvasunk. Hála Istennek, Léna nagyon szereti a könyveket. Néha azonban megkaparint egy-egy szövegkönyvet és akkor szedeggethetem a lapokat. Egyébként egyszerre többfélét is olvasok. Egy-egy hivatkozásnak köszönhetően újabb és újabb érdekességekre, kincsekre találok. Mostanában volt egy időszakom, amikor Juhász Ferenc műveket olvastam, aztán – talán a *Csongor és Tünde* próbáinak köszönhetően – ismét rácsodálkozhattam Vörösmarty Mihály költészetére. Vagy volt egy korszakom, amikor leginkább a Petőfi-kötetet bújtam.

A *Liliomfi* kapcsán azt nyilatkozta egyszer: vándorként él, hiszen állandóan úton van, de a színészetében időnként elbizonytalanodik. Most viszont már Budapesten él, a Nemzeti Színház tagja. Megszűnt a vándorélet, gondolom, a bizonytalanság is.

– A bizonytalanság soha nem szűnik meg. Állandóan bennem van a kérdés: jó helyen vagyok-e? Megtettem-e mindent, amit meg kellett tennem? Jól csináltam-e a dolgom? Minden nap, minden este újra fel kell építeni a szerepet. Naplót ugyan nem vezetek, részletesen nem elemzem az előadásokat, de azt néha felírom, milyen volt az előadás, mit vétettem, milyen közönséget kaptunk, mi volt esetleg az újdonság. A vándorélet sem ért véget, hiszen megmaradt a kapcsolatom a beregszászi színházzal, több olyan előadásunk is van, amelyekkel évek óta járjuk a világot. Itt Budapesten, a Nemzeti Színházban is vannak előadásaink, de hívnak bennünket magyarországi fesztiválokra, színházi találkozókra, és külföldre is gyakran megyünk. És időnként muszáj fel-

töltődnöm. Nekem Bene, ez a kárpátaljai kis falu a szülőhelyem. Ott él az édesanyám, az öcsém, a rokonságom, oda megyek haza.

Annak idején a szülei mit szölkak a pályaválasztásához?

– Emlékszem, még az édesapám íratott be a mezővári zeneiskolába. Hét éves lehettem. Neki köszönhetem, hogy elkezdtem hegedülni tanulni, az előadó-művészettel foglalkozni. Sajnos, ő már nem élte meg, hogy színész lettem. Nagyon fiatalon itt hagyott bennünket. Édesanyám teljes mértékben elfogadta a pályaválasztásomat, és mindent megtett és megtesz azért, hogy ezt csinálhassam.

Néhány éve, amikor még csak vendégként szerepelt Magyarországon, valaki megkérdezte: igaz-e, hogy Debrecenbe szerződött? Akkor nekem úgy tűnt, mintha sértette volna ez a felvetés.

– Ez igaz. Talán már a feltételezés is zavart, hogy máshol lehetnék társulati tag, nem otthon. Néhány éve még gyerekes makacssággal ragaszkodtam a beregszászi színházhoz. Azt hittem, nekem csak ott lehet feladatom, ott kell helytállnom, nem jöhetek el onnan. Mondtam ezt annak ellenére, hogy egyre gyakrabban vendégszerepeltem Debrecenben, és ha volt egy kis időm, vonatra ültem, és jöttem Budapestre – akkor még csak a barátnőmhöz. Azóta sok minden megváltozott. A legnagyobb csoda, ami velünk történhetett, hogy három éve megszületett a kislányunk. Most már az én kis családomról is szól a történetem. Egyáltalán nem lettem hűtlen a beregszászi színházhoz, de amikor Attila felajánlotta a Nemzeti Színház-i tagságot, boldogan mondtam igent, hiszen itt is színész lehetek, és több olyan kiváló kollégám van itt, akikkel olyan nagyszerű előadásokat hoztunk létre még otthon, mint a *Tótek*, a *Karnyóné* vagy a *Gyilkosság a székesegyházban* – és még sorolhatnám. Meggyőződésem, hogy Vidnyánszky Attila színházának lényegét mi, beregszászi színészek értjük a legjobban. Talán.



Tóték



Szentivánéji álom

De színészként más rendezők nyelvét is meg kell érteni!

– Remélem, jól értettem Árkosi Árpád, Kincses Elemér, Szergej Maszlobojcsikov, Viktor Ryzsakov, Silviu Purcărete, David Doiashvili vagy Zakariás Zsolt rendezői utasításait is. Már a beregszászi színházban és Debrecenben is több vendégrendezővel dolgozhattunk.

Nem múlik el úgy a húsvét vagy a karácsony, hogy valamelyik tévécsatorna műsorára ne tűzné a *Liliomfit*, Makk Károly 1954-es filmjét – a főszerepben Darvas Ivánnal. Biztos siker. Nem félt az összehasonlításától?

– Nem. Eszembe sem jutott, hogy ettől tartanom kellene. Egyébként senkitől sem hallottam, hogy megpróbálta volna összemérni a két produkciót. Ráadásul a filmes premier óta eltelt több mint félszáz év, és a film és a színház két teljesen más minőség.

A magyar filmtörténetben a *Liliomfi*hoz hasonlóan alapműnek számít az Örkény színpadi művét, a *Tótékat* feldolgozó Fábri Zoltán-film, az *Isten hozta, őrnagy úr*. A beregszászi *Tóték*-előadásban Trill Zsolt, az őrnagy egyértelműen utal a filmbeli nagy elődre, Latinovits Zoltánra. Gyuri postásként nem próbálta megidézni Dégi Istvánt?

– Amikor 2004-ben a beregszászi társulattal bemutattuk a *Tótékat*, én huszonnyolc éves voltam, a filmben pedig Dégi István már úgy szerepelt, mint Gyuri atyus. Talán a korkülönbség miatt sem jutott eszünkbe semmiféle párhuzam vagy utalás. A filmet ismertem, de ebben az esetben sem vetődött fel, hogy majd valami hasonlót várnának tőlem, mint a nagy elődöktől.

Apropó! Nagy elődök! Ki volt a példakép, aki nyomán elindult a színészi pályán?

– Nem tudnék egyetlen nevet sem mondani. Annak idején a nagymuzsalyi iskolában tagja voltam annak a színjátszókörnek, amelyet Vidnyánszky Éva néni, Attila édesanyja vezetett. Azt hiszem, akkoriban kezdtem a színészi pálya gondolatával foglalkozni. Nagyszerű

„előadásaink” voltak: ünnepi műsorokat adtunk, verseket tanultunk, jeleneteket mutattunk be, betlehemeztünk... Ott „játszottam” először *A helység kalapácsában* is!

Gondolta volna, hogy egyszer majd Budapesten, a Nemzeti Színházban Petőfi lesz?!

– Ez ugye költői kérdés?! Egyébként Petőfivel többször is találkoztam már! Amikor a költő Beregszászban járt, abban az Oroszlán Szállóban bérelt szobát, ahol most a mi színházunk működik, és ahol egy ideig én is laktam. De Petőfi költészetét és a magyar irodalmat még a nagymuzsalyi iskolában szerettem meg igazán. Amikor aztán ugyanaból az iskolából Trill Zsolték már a kijevi színművészeti főiskolára jártak, én is egyre nagyobb érdeklődéssel figyeltem a színház világát. Tehát ő is, és a többi „első generációs” beregszászi színész is ott van az én példaképeim között. A magyarországi színészeket leginkább csak a televízióból ismertem. Így aztán az különleges ajándék volt, amikor néhányuk közelébe kerülhettem, és munka közben is láthattam őket.

Hol?!

– A *Honfoglalás* forgatásán. Amikor főiskolásként két félévet a budapesti színművészeti végzetünk, az osztályfőnökünk, Kazimir Károly elintézte, hogy statisztálhassunk a filmben. Olyan színésztársakkal találkozhattunk, mint például Sinkovits Imre, Bitskey Tibor, Csúrk László, Sinkó László...

Eddig nem volt túl sok filmes munkája. Nem érdekli a mozi?

– Dehogynem. De vidékről, pláne Beregszászról nehéz volt castingokra járni. Bár amikor jöttem, az sikerült.

Pedig van olyan egykori beregszászi színész, aki napi tévésorozatban is játszik. Egy népszerű filmszerep nagyot lendíthetne az ismertségén.

– Mióta Pesten élek, kaptam már mozifilmes szerepajánlatot, de nem tudtam elvállalni.



Ahogy tetszik



Éjjeli menedékhely

Don Quijote



Nem vállalkármít?

– Akármít nem. De ebben az esetben azért mondtam nemet, mert megriadtam a feladattól. Csúcsforgalomban kellett volna egy kamerával felszerelt autóval száguldoznom a belvárosban. Jogosítványom ugyan van, de nem vagyok gyakorlott vezető.

A színházban mondott már nemet?

– Nem. Egyébként meg igen: most is a színházban mondtam, hogy „nem”. De nem akarom elvicsellni a kérdést: tényleg soha nem éreztem még úgy, hogy bármit is vissza kellene utasítanom. Igaz, Beregszászon tíz év után nemet mondtam a díszletcipelésre. A többiek még csinálják. De ahogy múlnak az évek, egyre nehezebben bírom a fizikai terheket.

Kért-e már szerepet? Vagy kérdezhetném úgy is, ahhoz mit szólt, amikor megtudta, hogy itt a Nemzetiben olyan darabot mutatnak be, amelyben beregszászi színészként komolyabb szerepe volt?

– Nincs olyan, hogy komolyabb szerep!

A beregszászi *Don Quijote*-előadásban Sancho Panza lehetett, itt pedig névtelen kocsmáros, a beregszászi *Ahogy tetszik*-ben Próbakó volt, itt pedig Silvius, az udvaronc.

– A címek ugyanazok, de két-két teljesen különböző előadásról van szó. A 2008-as beregszászi *Don Quijote*-előadást Vidovszky György Cervantes regénye alapján rendezte. Itt a Nemzeti Színházban a szerző, Verebes Ernő átírta a Cervantes-történetet, a rendező pedig Vidnyánszky Attila volt. Az *Ahogy tetszik*-előadást itt Silviu Purcărete rendezte, a beregszászi *Ahogy tetszik* rendezője Vidnyánszky Attila volt. Mivel a beregszászi előadásokat igazán soha nem vesszük le a műsorról, ha valahová hívnak bennünket, felújítjuk. Örök értékek ezek. Én még nem mondtam le Próbakóról.

Tegnap este a *Liliomfi* előadás után a beregszászi kollégák buszra szálltak és hazamentek. Nem sajnálta...

– De bizony egy kicsit sajnáltam, hogy nem mehettem velük.

És azt nem sajnálta, hogy nem maradtak itt megnézni az esti előadásban?

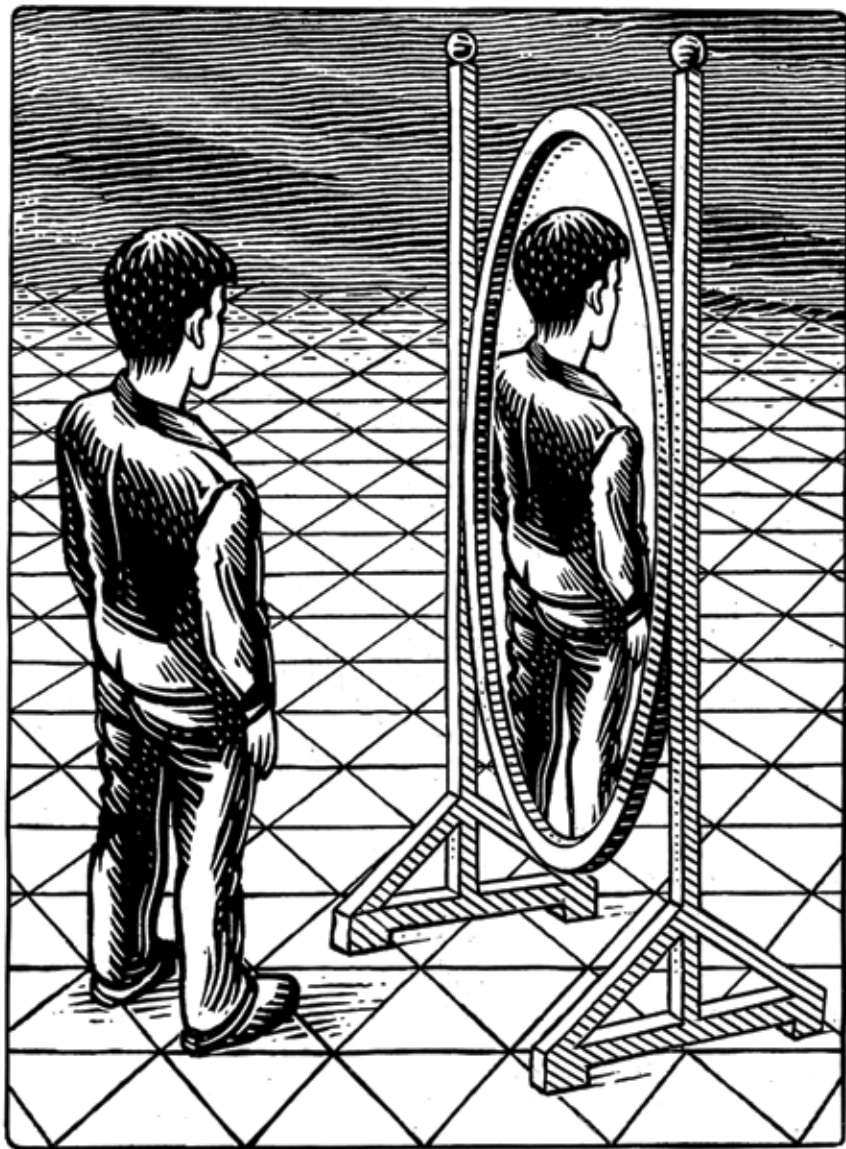
– Nem tudom, hogy látták-e már a *Csongor és Tündét*, de gyakran jönnek, mivel több beregszászi előadás szerepel a Nemzeti Színház műsorán. Így ha tehetik, ők is megnézik az itteni bemutatókat. Láttak ők már engem ördögként!

Arra nem gondolt, hogy a beregszászi kollégák között lehetnek olyanok, akik irigylik, mert a Nemzeti Színházban játszhat?

– Lehetnek olyanok, akik irigyelnek. De mindenki tudja, hogy mi mindannyian elsősorban Vidnyánszky Attilának köszönhetjük, hogy Beregszászon színház született, hogy színészek lettünk, és most – így vagy úgy, tagként vagy vendégként – a Nemzeti Színházban játszhatunk.

FILIP GABRIELLA

| fotók: Eöri Szabó Zsolt



Orosz István grafikája

„...Brúnó a napszemüvegét le se véve mutatkozott be nekem. Súlyosbító körülmény, hogy alkonyatkor és zárt térben tette ezt. Ha nem ő lett volna, hanem egy húszéves taknyos, azt mondanánk, hogy az ilyen gesztust egy élet is kevés levezekelni. Én mégis kedvelem. Színésznek nyilvánvalóan klasszis.”

Térey János

Fölújító próba

Hamar fölérek Pestre, zápor után füstöl az aszfalt. A kocsit leteszem a ház előtt, és robogóval megyek a Ferenciek teréig. Háromnegyed tíz. Lelakotolom a Vespát a színház udvarában. Összpróba lesz *A salemi boszorkányokból*. Szépen szállingóznak befelé a kollégáim. Több, mint húszan leszünk, ami ezen a színpadon zsúfoltságot eredményez.

Ha még nem mondtam volna, a Füst Milán Színház középmeretű. Art deco mozipalota volt azelőtt, és évekig tengődött elhanyagolva, üresen. Hatszáz néző fér be, tehát pesti szemmel nem kicsi, kamaránál sokkal több, arénánál sokkal kevesebb. Ha előadást nézni jössz hozzánk, nem tudsz nem találkozni a nemkívánatos ismerőseiddel a színetben.

Jön Bányai Nóra, aki Proctor fölkavaró szeretőjét játssza. Sose beszélünk egymással két szónál többet. Egyszerűen nem találkozik rajta fogást. Ez a „fölkavaró”, ez Sulyom mániája. Úgy látszik, mindig ilyen női lehettek. Keringje és szimatolja körül a férfit, ne hagyjon neki nyugtot fél percre sem.

És végre itt van Brúnó is, aki maga Proctor.

„Alexkém, régen láttalak, olyan nyúzottnak tűnsz.”

„Tessék?”

„Mi történt veled? Szét vagy csúszva.” És néz kedvesen, de nyugtalanítóan.

„Azelőtt milyennek tűntem?”, kérdezem barátságosan.

„Rendeztetnek. Nem aludtad ki magad? Na, még egy kávé?”

„Nem, kösz.”

„Konyak?”

„Haha.”

„Szédítet az öcsköst?”, kérdezi Brúnótól a büfébe robbanó Zsá-voly, aki Hawthorne szerepébe ugrik be ösztől.

Amikor először találkoztunk, Brúnó a napszemüvegét le se véve mutatkozott be nekem. Súlyosbító körülmény, hogy alkonyatkor és zárt térben tette ezt. Ha nem ő lett volna, hanem egy húszéves taknyos, azt mondanánk, hogy az ilyen gesztust egy élet is kevés levezekelni. Én mégis kedvelem. Színésznek nyilvánvalóan klasszis. Nem gonosz, nem is atyáskodó, hanem pont ilyen érdesen törődik veled.

Beront Sulyom Géza, a színházunk főrendezője, hóna alatt a megviselt példánnyal. Csak ő tud ilyen tragikusan elkésni, és ilyen nagy dérrrel-dúrral besietni az agyonhordott, görbére viselt vállú kockás zakójában. Őbenne még inkább megvan az a kénes lobogás, ami nélkül

lehetetlen színházat csinálni. Sokkal érzelmesebb ember, mint Gróf. Nyomában Timivel, állandó dramaturgjával, aki kicsit olyan, mint egy kotlós; és a tavasszal bemutatott asszisztens fiúval, akinek most nem ugrik be a neve.

Munkafényben állodagunk. Én nem szeretem a téblábolást, más igen. Van, akivel nem láttuk egymást egész nyáron, van, akivel hetente a Balatonnál meg a Gozsdu-udvar kocsmáiban. Líviával együtt forgattunk pár jelenetet a Káli medencében, de ő nincs benne ebben az előadásban. Sulyom nem hisz Líviában, biztos túl szép neki. Régebben tényleg volt benne valami a negyvenes évek pin-up lányainak hamvas bájából, engem is az vadított meg, a nagyon kék szeme, a nagyon rövid szoknyája; de egész másféle már az a bű meg az a báj.

„Na jól van most már. Haladjunk, haladjunk!”

És elkezdődik a kórossal.

Változatos ütősök. Nem szalagról, hanem mi magunk vagyunk a játékosok. Ez nem csak amolyan bútorlogó zene.

Én játszom Hale tiszteletet. Én vagyok az ördögűző, aki kivizsgálja a boszorkányság jeleit. Eleinte együgyű fickónak látszom, később a hatalom embereként fanatikus leszek. A leosztás szerint a józan oldalon állok, mégis szívesen rontanék fejszével a gonoszok sokasága közé. A hatalom egyre magabiztosabb, sőt pofátlanabb, perverz örömmel tapasztalva kódosításának eredményeit. Én vaskos, vörös vászonba kötött Bibliával a kézben lépcsőzöm föl és alá, amit folyamatosan a város gyanús elemeire emelek. Végül – de ez több lépcsős folyamat – lélekben teljesen átállok hozzájuk. De legalábbis meghasonlok a nyilvánvaló hazugsággárárt és az ártatlanok sorozatos legyilkolását látva. Keservesen kezdtem próbálni annyi pozitív karakter után, de hálás szerepnek bizonyult.

Még mindig szorít vállban a kabátom.

Még mindig kicsit fiatal vagyok ehhez a szerephez, ez Sulyom óriási bizalma, nyilvánvaló. Nem mondja, hogy fejlődöm kell, csak finoman rugdos.

„Nem értem. Nem értem! – szakít félbe. – Legyel szíves, Alex, artikulálni.”

Májusi bemutatónk volt, szerintem őszre érik majd be igazán. Nagyon jól tud tenni egy ilyen fölújító próba így augusztus végefelé.

„Azt szeretném, hogy megint belakd a színpadot. Karcosan, amilyen te vagy”, mondja Sulyom. Ő már a szereposztás előtt tudja, mit akar az adott figurától, és azt ki is tapossa abból a színészből, akire ráosztja.

„Imola, az ég szerelmére, gyere már ki a takarásból – üvölt föl a színpadra, és elindul föl. – Ne lazálj, ha kérhetem, jó? Mi itt dol-go-zunk.”

Folyamatos nyüzsgésben tart mindenkit, és én ezt élvezem. Ez a nő nem.

Budai Imola most múlt ötvenöt, és nincs igazán jól. Pihennie kéne. Tehetsége azonban érintetlen, és szépsége romjaiban is lenyűgöző.

Egyszer csak a hátam mögött találok Imolát.

„Honnét kerülsz ide te?”

Testbeszéddel üzen, a vállamhoz nyomva a vállát.

„Hiányoztál.”

„Megtisztelsz. Te is.”

Ő játssza Gertrúdot a *Hamlet*-ben, és túlságosan is jól működünk együtt a próbafolyamat során. A finoman duzzadó ereket figye-

lem a csupasz lábfejen. Én huszonéves korában még nem ismertem, de a fényképek tanúsága szerint olyan kicsattanó volt, hogy szabályosan belé kellett harapni, igazi nagyszemű porcelánbaba. Drámaian, megrendítően szép. Hát még az Elektrája meg a Célimène-jé!... Sőt! Azokat már láttam gimnazistaként. Sőt Luluként, naná, meztelenül is.

Nézem, ahogy Sulyom ül a nézőtéri pultnál, a kislámpája mögött. Folyamatosan erős nyomást gyakorol, állandó feszültséget kelt maga körül. Nem engedne el egy kiaknázható negyedórát a világon semmiért. Törvény, hogy ki kell használni a próbaidőszakot. Mindig elégedetlen, nagyon ritkán éri be bármivel. *Maximum overdose*. Mindenben azt látja meg, hogyan lehetne még tovább csiszolni.

Sulyom körül mindig idegesség van. Én egyelőre bírom. Amúgy igazán meg lehetne velünk elégedve. A színészei úgy harapnak, mint sportolók az évi rendes összetartás első napjain. Az előadás egész jó állapotban van, talán csak a tempóval van baj, ami lassú.

Sulyom mindenkire dohog. Csak neki nem tetszett. Az asszisztens meghozza Timi salátáját.

„Ki volt az az állat? – hallom hirtelen Imola sikítását. – Kit tett falevelet a szendvicsembé?”

„Hogy mit ki nem bírnak találni egyesek”, dühnyögöm. Derűtlenség.

„Megiszunk valamit?”, kérdezi Imola.

„Édes vagy. Sajnos, időre megyek.”

„Siess, fiam, szaporán, mint a szél.”

„De majd szeptemberben! Ígérem.”

Megyek a tévébe. Sikerült velem egyeztetniük egy interjút, ha már hírt vették, hogy egy napig Pesten vagyok. A taxiban végignézek alig foltos, sötétkék csónadrágomon. Jó, még éppen elmegy.

Sminkszoba a CCTV-ben, három huszonéves lány, mindhárman a telefonjukat pöckölgetik unalmukban, bár közben az egyik egy Dragóner Tyutyu-regényt olvas, ha jól látom, a *Csákhya* az. A mobiljaik színe arany, ezüst és rózsaszín. A második lánynak, aki engem ken be púderrel, gyönyörű zöld szeme van – és, hoppá, fogszabályozója is. Nem ábrándít ki, még az ormótlan, neonszínben játszó futócipőjével sem.

Megdörgölöm az orromat, újra kell kennie. Nem direkt csináltam, ez az ő számára is világos. Mosolyog, él köztünk a kémia.

Frédi úgy konferál föl, hogy Csáky Alex, a belvárosi Füst Milán Színház művésze. Cirkulál a neve a nézőtérén, valaki földobta, és azóta egyfolytában sikere van. Persze, nem nehéz némi provokatív felhangot is kihallani ebből, a gyanút, amely szerint engem kicsit elkenyézett a szakma.

Nem kérdez vadakat. Csak a szokásos: milyen érzés egyetem után rögtön állást kapni itt, milyen érzés két éve játszani Hamletet (azért ez már a vége, mondom), mi ez a *Káli boltak* című sorozat, s természetesen, hogy mire készülök. A *Haramiákat* mondom Gróffal.

Kifelé még odakacsintok a zöld szemű sminkeslánynak. És máris szaladok lefelé, megvárt ugyanaz a rokonszenves taxis, aki hozott. Én a beszélgetőseket szeretem. Megint figyelmeztetnek az utcán, hogy nyitva a hátizsákom. A kurva rohanás.

Ha hármat kívánhatok...

Egy. Nem akarok a tavalyi Hamletemből élni.

Kettő. Szeretnék kilábalni a szépfüszerepből.

Három. Ne szeressem meg végleg a magányt.



„Az vagyok én, akit a színpadon látnak. Sokkal többet megtudnak rólam, ott nem takargatom magam. Egy jó szerep olyan, mint egy gyónás, ha meg tudom csinálni, feloldozást, megkönnyebbülést érzek az előadás végén.”

BOLDOGSÁGOS SZAKMA

Almási Éva tapsról, vasalásról, zuhanásról és túlélésről és az örömök befőttesüvegéről

Van egy bizonyos belső hallás, ami megkönnyíti és megnehezíti a pályámat, mert mindig tudom, mikor hamis a hangom – mondja Almási Éva. A márciusban a Nemzet Színészevé választott művész ezt a belső mércét messze nem csak a zenélésből hozta, és nem csak a hangját figyeli vele.

„Az ember ilyenkor először nem nagyon jut szóhoz, aztán kapkodja egy kicsit a levegőt, majd ráeszmél, milyen fantasztikus, hogy a nagyszerű kollégák erre a címre érdemesnek találták” – ezt közvetlenül azután nyilatkozta, hogy értesítették, önt választották kollégái a Nemzet Színésze. Azóta sikerült „levegőhöz jutni”?

– Nem! Nem volt rá időm. Számtalan újságíró hív, interjút kérnek, pedig szükség lenne egy kis időre, hogy leüledjen bennem ez a hír, az elismerés. Addig csak annyit tudok mondani, mint legelőször is. Különlegesen nagyszerű érzés, hogy ilyen kiváló művészek érdemesnek tartanak arra, hogy maguk közé válasszanak!

Kossuth-díjas, tagja a Halhatatlanok Társulatának. Már megkapta a legmagasabb elismerést az államtól, a közönségtől, és íme, most a kollégáktól is...

– Nekem is, mint mindenkinek, erőt ad, ha elismerik a munkámat, de soha nem mértem ezzel a sikert. Mindegy, hogy a Pincszínházban, a Karinthyban, a Radnótiiban vagy a Vigben, a Madáchban játszottam,

csak az számított: sikerült-e a maximumot nyújtanom, mindent megtennem azért, hogy a közönség jól érezze magát? A tapsnál sok minden kiderül, de valójában még csak nem is az a lényeg, hogy hujjognak-e az előadás után... Már csak azért sem, mert akkor én újra Almási Éva vagyok – és zavarban vagyok.

Zavarban? A tapstól?

– Igen. Mert introvertált személyiség vagyok. Nehezen nyilatkozom, az utóbbi években nem is igen tettem. Az vagyok én, akit a színpadon látnak. Sokkal többet megtudnak rólam, ott nem takargatom magam. Egy jó szerep olyan, mint egy gyónás, ha meg tudom csinálni, feloldozást, megkönnyebbülést érzek az előadás végén.

De ha még csak nem is a taps, a siker a lényeg, akkor mi?

– A színészet nagyon szubjektív szakma... Muzsikálni például egészen más, ott muszáj elismerni, ha pontosan játszik az ember. Hogy azon túl mit tud hozzátenni, az már más kérdés. Én kilenc éves koromtól az



Éva szerepében, partnere Juhász Jácint *Az ember tragédiájában* (rendező: Lengyel György, Madách Színház, 1981) | MTI fotó: Horváth Éva

érettségiig zenéltem, négy évig az I. István Gimnázium zenekarában játszottam. Nem voltam olyan tehetséges hegedűs, hogy szólista legyek, de megbízható zenésznek számítottam. És nem melleleg minden nap a Zeneakadémia harmadik emeletén ültem, onnan hallgattam a koncerteket. A zenénél nincs több, az egekbe repít...

A színészet nem?

– Néha. Persze, most csak magamról beszélek. Amikor kialakul egy fantasztikus áramkör a közönséggel, akkor létrejön a csoda. Akkor ugyanazt érzem, mint amikor Beethoven *V. szimfóniáját* játszottuk, vagy az *Eroicát*, Haydn *Búcsúszimfóniáját*... De a zenélés nemcsak elragadtat, hanem fegyelemre is szoktat. És ha így nő fel az ember, akkor kialakul egy belső hallása. Amikor a *Macskákban* Grizabellaként a Memoryt énekeltam, volt egy elképzelésem arról, hogyan kell szólania az első két hangnak. Ha én nem azt hallottam, amit szerettem volna, hiába mondták, hogy nagyon jó! Ez a belső hallás megkönnyíti a pályát. És meg is nehezíti. Mert mindig tudom, hogy mikor hamis az a hang.

És ez a belső hallás, ha jól értem, az életben is mérceként működik.

– Igen, van egy egészséges értékrendem. Akkor is láttam a valóságot, ha túlzás volt, amit mondtak, írtak rólam – ennek fejében kezelni tudtam, ha nem értékelték azt, ami igazán jól sikerült. Úgy gondolom, ezt otthonról is hoztam, a szigorú apámtól, a nem annyira szigorú, de a becsületességet mindig megkövetelő anyámtól. És a családomtól, a

férjemtől, Balázsovits Lajostól, a lányomtól, Edittől kaptam támaszt ahhoz, hogy megőrizzem. Van ennek hátránya is: soha nem tudtam elszállni, felhőtlenül örülni. Például amikor anno a *Képzelt riportot* játszottuk, óriási siker volt, de akkor fogalmam sem volt arról, milyen fontos az embereknek! Függyön után fejembe húztam a sapkámat, és elmentem. Mintha tartalékolni akartam volna arra az időre, amikor épp nem lesz olyan jó. Mintha az örömök egy részét eltettem volna egy befőttesüvegbe, hogy ha majd szükségem lesz rá, akkor leveszem, beleszabolok, és új erőre kapok.

Volt rá szükség?

– Volt, persze. De ahogy a jót, úgy a rosszat sem éltem át teljes odaadással. Megélem én is a zuhanásokat. Megélem, de túléltem. Hiba ez? Vagy védekezés? Mert védekezni nagyon tudok, bástyát építeni magam köré...

Harcol is?

– Fatalista vagyok, hiszek a sorsban. Ugyanakkor nemrég megtudtam, hogy a kínai horoszkóp szerint az én állatjegyem a ló. És valóban! Igás-ló vagyok: húzom, húzom, ameddig lehet. Aztán megmakacsolom magam, „se tőlem, se hozzád”, és ha tovább ütnek, akkor letépek az istrángot, elrohanok, nem érdekel semmi. Mondtam nemet szerepre, színházra, mentem el évad közben is. Így védtem – nem magam, hanem az erőt magamban. Tudtam, hogy mi lesz a következménye, ha



A Vássa Zseleznova című Gorkij-darabban Psota Irénnel (rendező: Lengyel György, Madách Kamara, 1977) | MTI fotó: Horváth Éva



Almási Éva

Budapesten született 1942-ben. 1965-ben

szerezett diplomát, de már 1960-tól játszott a Petőfi Színházban. A főiskola elvégzése után a József Attila Színházba szerződött, 1968-ban lett a Madách Színház tagja, 1987-ben átigazolt a Vígszínházba, majd ismét a Madách-ba szerződött. 1991-től szabadúszó, de egy évadot a szolnoki Szigligeti Színháznál töltött.

1973-ban Jászai Mari-díjat kapott, 1978-ban Érdemes művész, 1986-ban Kiváló művész lett. 1997-ben a Kossuth-díjat vehette át, majd tagja lett a Halhatatlanok Társulatának. 2002-ben a Magyar Köztársasági Érdemrend középkeresztjével tüntették ki. 2016 márciusában lett a Nemzet Színésze.

nemet mondok, de azt is tudtam, hogy az igennel többet veszítek, mert magamból veszítek. Otthon beszéltem ezekről a férjemnek, és ő azt felelte, amit én is szoktam: ahogy érzed. Mert soha nem szabad a természeted ellen tenni! Mindig volt, aki azt mondta: persze, én megtehettem... Ez tévedés. Én sem tehettem meg. Senki nem tehet meg semmit csak úgy – mindenkinek vállalnia kell a következményeket. Mindig mérlegeltem, de önző módon azt néztem, nekem mi a jó. Ha összeszorult a gyomrom, amikor be kellett mennem a színházba, akkor inkább elmentem onnan. Mert, ha nem boldogan megyek be, akkor nem tudom a közönségnek a maximumot nyújtani, a boldogságot megadni. A színészség egy boldogságos szakma. Én legalábbis ezt így éltem meg.

Volt, hogy rosszul döntött?

– Kaptam tizennyolc év boldogságot a Madáchban. Aztán elmentem, mert meg akartam újulni. Ebből meg kellett tanulnom, hogy onnan, ahol szeretik az embert, és főleg azoktól, akik szeretnek, nem szabad elmenni. Lehet, persze, de a sorstól úgyis megkapjuk, ami ezért jár...

Húsz éve szabadúszó. Ezért választotta: a szabad választásért, a boldogságért?

– Pontosan. Most például megyek Győrbe, Osztrovskijt játszom, a *Farkasok és bárányok*at, a Karinthy Színházban pedig a *Nerchanda* vár rám, és van egy meghívásom jövőre a Rózsavölgyi Szalonba... Jó ott, azokkal, azt játszani, ami igazán jólesik. De ne feledjük, az élet kerek egész. Szép dolog szabadon úszkálni, ám ha fuldokolni kezd, akkor nem jön oda senki, hogy kimentsen.

Míntha nemcsak fatalista, de maximalista is lenne!

– Ó, igen, mindenben! Még a vasalásban is, pedig azt nem szeretem. De képes vagyok egyetlen kicsi, a hátán támadt gyűrődés miatt újra szét-szedni és kivasalni a már összehajtott inget, mert dühít a hiba. Takarítá-

ni viszont nagyon szeretek! Ebben a szubjektív szakmában van, akinek tetszik, amit csinálok, van, akinek nem. De ha lemosom az ajtót, senki nem mondhatja, hogy piszkos, mert akkor mutassa meg azt is, hogy hol!

Filmben, tévében, színházban játszott, szinkronizált – tudott maximalisan teljesíteni otthon is?

– Normális családként élünk, de a házasságomban sokat könnyített, hogy színészek vagyunk mindketten, tudjuk, mit jelent, ha a másikunk éppen bemutatóra készül. Anyaként viszont sok lelkiismeret-furdalásom volt, és van is. Szokták mondani, hogy az együtt töltött időnek nem a mennyisége, hanem a minősége számít igazán, és mi minőségi időt töltöttünk együtt. De ha újrakezdhetném a szülőséget, akkor nem játszanék hathónapos áldott állapotban – anyukám mindig kijavított, ha azt mondtam, terhes vagyok... –, és egy évig biztosan otthon maradnék a gyermekemmel. Ahogy Edit is tette, mikor megszületett Richárd unokám. Mikor a lányomat vártam, még nem beszéltek arról, mit hall és érez a magzat – és milyen sötét monológot hallott tőlem a *Képzelt riport* Esztereként, milyen drámát élt át velem a *Hedda Gabler*ben, ami arról is szól, hogy a nő nem akar gyereket... Ezt már nem csinálnám. De talán mégsem voltam olyan rossz anya, mert nagyon jó a kapcsolatom a lányommal. És megadatott az az öröm is, hogy együtt álljak színpadra vele, méghozzá épp a *Képzelt riport* jubileumi előadásán – a *Popfesztivál 40*-ben ő játszotta Esztert, én pedig az idősebb énjét.

Már többször szóba került Eszter, aztán Grizabella a *Macskák*ból. De volt Éva *Az ember tragédiájában* és Orbánné a *Macskajátékban*... Ha csak a legmeghatározóbbakat kellene kiemelni, miket választana?

– Először is a *Gellérthegy álmai*kat, mert szerintem ebben a kétszemélyes darabban találtam meg először a hangomat. Eszter szerepe volt az, amiben a szakma és a közönség egyaránt elfogadott. Szerettem



Orbánné a Macskajátékban (rendező: Sorin Militaru, szolnoki Szigligeti Színház, 2005)



Sulyok Mária partnereként a Régimódi történetben (rendező: Lengyel György, Madách Színház, 1977 | MTI fotó: Horváth Éva)

Eszter szerepében – Képzelt riport egy amerikai popfesztiválról (rendező: Marton László, Vígszínház, 1973) | fotó: Benkő Imre

Grizabellát, a Shakespeare-szerepeket, például a *Makrancos bölgy* Katáját, a *Sok bűbő semmiért* Beatricéjét, a *Vízkereszt* Olivíáját... Nagyon izgalmas feladat volt Erzsébet a *Stuart Mária*ban. És persze a *Régimódi történet* – Sulyok Máriával, Márkus Lászlóval, a *Vássa Zseleznova* Psotával és Márkussal, fantasztikus élmény volt velük játszani! Ezért szerettem szinkronizálni is. Többek között Greta Garbó, Barbra Streisand, Monica Vitti szólalt meg a hangomon, de az a sok film számomra arról is szólt, hogy figyeltem őket, és óhatatlanul tanultam tőlük.

A lánya is színésznő. Milyenek látja ennek a generációnak a lehetőségeit?
– Nagyon nehéz nekik. Mi játszottunk a tévében, méghozzá Illyést, Németh Lászlót, Katonától a *Bánk bánt*, Tolsztojtól a *Kreutzer-szonátát* – ami most hirtelen eszembe jut. A rádióban, tévében, szinkronban találkozott a szakma, ott ültünk a rádió pagodájában délután 3-kor, és beszélgettünk. Nagyon sokat dolgoztunk, de volt időnk együtt lenni. Ismertük, láttuk egymást. A mi generációnk így élte az életét, a maiak meg másképpen – ahogy a világ is változott. Nem tudok, de nem is akarok tanácsokat adni még a saját gyerekeimnek sem. „Az én időmben...” kezdetű mondatokat nem szeretem. De ő se szeretné, mert nekik most van itt az idejük. Persze, ha belegondolunk: mindannyiunknak, mindig *most* van itt az időnk, *most* vannak feladataink.

CSÖRNÖK MARIANN



A Nemzeti Színésze címet 2000-ben alapították Schwajda György, a Nemzeti akkori igazgatójának a kezdeményezésére. A címet mindig tizenketten viselhetik. Jelenleg **ALMÁSI ÉVA, ANDORAI PÉTER, BEREK KATI, BODROGI GYULA, CSERHALMI GYÖRGY, HAUMANN PÉTER, KIRÁLY LEVENTE, MÁTHÉ ERZSI, MOLNÁR PIROSKA, SZACSVAY LÁSZLÓ, TORDY GÉZA** és **TÖRÖCSIK MARI** a cím birtokosa.

Ha a cím egy viselője elhalálozik, a megüresedett helyre a cím többi birtokosa egyhangú szavazással tehet javaslatot. Így választották az elhunyt Psota Irén helyére Almási Évát idén márciusban.

A Nemzet Színésze volt korábban: **AGÁRDY GÁBOR, AVAR ISTVÁN, BESSENEYI FERENC, BITSKEY TIBOR, DARVAS IVÁN, GARAS DEZSŐ, GERA ZOLTÁN, KÁLLAI FERENC, KOMLÓS JUCI, KÓTI ÁRPÁD, LUKÁCS MARGIT, PSOTA IRÉN, RAKSÁNYI GELLÉRT, SINKOVITS IMRE, SZABÓ GYULA, SZTANKAY ISTVÁN, ZENTHE FERENC.**

Színházi lázadás

A 20. század két nagy színházi alkotója, újtója és teoretikusa Jerzy Grotowski és Eugenio Barba. Kettejük írásait tartalmazza a *Hamu és gyémánt országa*.

Eugenio Barba az 1960-as években Varsóba ment színházi rendezést tanulni, majd rövid időre csatlakozott Jerzy Grotowski „13 széksor Színháza” nevű opolei társulatához. A lengyelországi élményekről szól a kötet, amelyben Barba biztos arányérzékkel kapcsolja össze a lelki történeteket a kor szociológiailag hiteles rajzával, a szakmai élményeket a portrékkal, amelyek a szocialista Lengyelország művészeiről, bohémjeiről és besúgóiról készültek.

„A *Hamu és gyémánt országa* egy töredékét meséli el a színház és egy szerelem felszín alatti történetének – írja Barba. – Azzal a szándékkal írtam, hogy tanúságot tegyek a színháznak azokról a sorsdöntő éveiről a huszadik század második felében, amikor Jerzy Grotowski, Ludwig Flaszen, Jerzy Gurawski és a körülötük lévő kis színészcsoporthoz volt az inkubátora, megalapozója és kirobbantója a színházi lázadásnak. A környezet a szocialista Lengyelország, történelmének egy olyan szakaszában, melyre egyszerre volt jellemző a rendőrállam sivársága és a szellemi és művészeti élet felfokozott szenvedélyessége; az üvöltés felszabadító élménye és ugyanakkor a szabadság lehetséges formáinak fáradhatatlan keresése.”



Az akkor fiatal Barba – aki később saját társulatával, az Odin Teatrettel maga is a színházi mesterek sorába lépett – arról a Grotowskiról ír, aki nemcsak a lengyel, hanem a világ színház egyik legnagyobb 20. századi újtója: színész, rendező, társulatvezető és teoretikus. A kötet második felében Grotowski 26 levelét olvashatjuk, amelyet a hatvanas években írt tanítványának, Barbának.

Eugenio Barba: Hamu és gyémánt országa | Tanulmányaim Lengyelországban. 26 levél Jerzy Grotowskitól Eugenio Barbának | Nemzeti Színház Könyvtára, 1. kötet | Fordította: Regös János, Pályi András | Szerkesztő: Pálfi Ágnes, Szász Zsolt | a megjelenés éve: 2015
a képen: Barba és Grotowski 1971-ben



Leltár és elszámolás

Előadások – ezek jelentik minden színházi működés alapját. Így van ez a Nemzeti Színházban is – ám mégis kicsit másképpen. A saját épülő repertoár mellett a Nemzetiben rendszeresen láthatók vidéki és határon túli előadások, érkeznek külföldi vendégprodukciók, a Madách Nemzetközi Színházi Találkozóan az európai színházi élet jelentős társulatai szerepelnek. Ezek mellett szakmai programokat, tudományos eseményeket, valamint átfogó ifjúsági programot is kínál a teátrum.

A Nemzeti 2013/14-es és 2014/15-ös évadairól szóló gazdagon illusztrált kötet a „hagyomány – korszerűség – nemzetköziség – nyitottság” fogalmi köré szerveződő munkát mutatja be. A mindennapok gyakorlatában derül ki ugyanis, hogy ezek a fogalmak hogyan ültethetők át az intézmény művészeti munkájába.

Mit jelent az, hogy a Nemzeti Színház a nemzet színháza? Mit jelent az, hogy a Nemzeti az ország első színháza? Mitől több a Nemzeti, mint egy színház a többi között? A válasz röviden: olyan missziót, amely az önál-

ló repertoár építésén túl az egész magyar nyelvű színjátszás ügyét szolgálja. Olyan feladatok összességét, amelyeket ilyen komplexitásban a Nemzeti Színháznak kell vállalnia.

A könyv a szellemiség és az elvek mellett bemutatja a társulatot, a munkatársakat, éva-donként a bemutatókat és a teljes színházi kínálatot, továbbá a turnékat és a díjakat, a Madách Nemzetközi Színházi Fesztivált és sok egyéb mást...

A kétnyelvű – magyar és angol – kötet a Vidnyánszky Attila által vezetett teátrum első két évadáról készült leltár és „elszámolás” annak a közösségnek, amelynek közös tulajdona a Nemzeti Színház.

Nemzeti Színház – évadkönyv 2013/14/15 | Fotó: Eöri Szabó Zsolt | Szerkesztő: Görömbölyi László, Kornya István | a megjelenés éve: 2015



Információ a kötetekről: noemi.nagy@nemzetiszin haz.hu

Szemben a hagyományossal

„Új drámaírók” – Spanyolországban így nevezik azokat a színházi szerzőket, akik a ’60-as évek eleje és a ’70-es évek második felében lezajló demokratikus átmenet között születtek. Közös bennük, hogy ők már a diktatúrából ismert cenzúra nélkül írhattak. És közös bennük az is, hogy szembemennek a hagyományos színházi, drámaírói és nézői elvárásokkal – nagyon különböző, kísérletező módon. Roppant változatos világkép és dramaturgiai felfogás tárul elénk a kötet négy mai spanyol drámájából is.

A „hatvanasok” nemzedékéből mind a rendkívül termékeny és díjat díjra halmozó José Ramón Fernández (1962), mind a szintén népszerű Ignacio García May (1965) vállalja a nagy anyagot görgető, hagyományosabb kidolgozást, de eszköztáruk és főképp ritmusuk merőben eltérő. A „hetvenesek” közül az andalúziai születésű Gracia Morales



(1973), a granadai Remiendo Teatro alapítója és szerzője más utakon jár: sokszor egyetlen helyzetre fókuszál, és ismétlésekkel, elhallgatásokkal teremt feszültséget. A legfiatalabb és legfrissebb szerző José Manuel Mora (1978) meghatározó alakja a spanyol Fringe-nek (Madridban *Frinjé*-nek nevezik), de otthonosan mozog a mai európai és amerikai színházi műhelyekben is; 2014-ben az Eötvös Loránd Tudományegyetem Spanyol Tanszékén vezetett műhelyt.

A nagy változatosság mögött nem kevés közös motívumot is találunk a négy műben: a legszembeötlőbb talán a múlt feldolgozására tett sokféle kétségbeesett kísérlet – amelyekkel épp annak feltárhatatlanságát mutatják be a szerzők. Ugyancsak hangsúlyos „a másik” jelenléte, és a hozzá kötődő dilemmák sora, amellyel extrém helyzetekben és változatos szinteken szembesülnek a hősök. Talán nem is áll olyan messze tőlünk ez a világ – fogalmaz Scholz László szerkesztő. A négy szerzőről, valamint a kortárs spanyol dráma-irodalomról José Gabriel López Antuñano dramaturg, színházi szakíró kötetzáró esszéje ad áttekintést.

Az én rosette-i követ | négy mai spanyol dráma
| Ignacio García May: Lalibela // José Manuel Mora: A lelkem máshol // Gracia Morales: NN12 // José Ramón Fernández: Az én rosette-i követ |
Fordítók: Kürthy Ádám András, Zombory Gabriella
| Szerkesztő: Scholz László |
a megjelenés éve: 2015

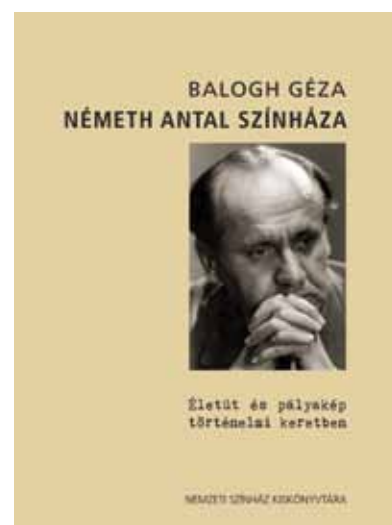
Ellenszélben és kitaszítottként

Németh Antal életével, színházelméleti, pedagógiai és gyakorlati színházi munkásságával érdekes és olvasmányos formában ismerteti meg az olvasót Balogh Géza színház-történész. Bemutatja e sokszínű, fordulatokban gazdag pálya törekvéseit, sikereit, kudarcait, és a kort, amelyben a Nemzeti Színház nagyhatású igazgatója és rendezője élt, harcolt és alkotott.

A 20. század első felének jelentős magyar színházi rendezői között alig akad olyan, akinek teljes pályáivet sikerült bejárnia. Németh Antal sorsa annyiban tragikusabb a többiekénél, hogy két totalitárius politikai rend-

szerben próbált független művész maradni. Mindkét rendszer kegyetlenül megbüntette.

Ahogy korának legnagyobb rendezői, Brecht és Mejerhold, ő is az illúzióellenességet hirdeti, és lengyel elődjéhez, Wyspiańskihoz hasonlóan egyfajta totális színházeszményt képvisel. Németh Antal már nem csupán értelmez és eleméz, hanem önálló, öntörvényű alkotásnak tekinti a színházi előadást. Szerinte a rendezőnek „nemcsak összekötő kapocs-sá kell lennie az irodalmi mű, valamint a kortól determinált közönség, színész és színpad között, hanem a szó szoros értelmében alkotó művésszé, kinek kezében csupán anyag az irodalmi mű lelke és szoruhája, a színész teste és hangbeli adottságai, a színpad építészeti, festészeti és plasztikai lehetőségei, de anyag tu-



lajdonképpen a közönség is, amelynek lelkéből formálja meg, hívja életre a rendelkezésre álló alakító eszközökkel művészi álmait.” Így foglalta össze művészi hitvallását a negyvenes évek elején.

A kötet dvd-melléklete igazi színház- és filmtörténeti csemege: Apáthy Imre *Premier a Nemzetiben* című most restaurált híradófilmje a Németh Antal által 1941-ben rendezett Csongor és Tünde próbáiba ad betekintést.

Balogh Géza: Németh Antal színháza | Életút és pályakép történelmi keretben | Nemzeti Színház Kiskönyvtára, 2. kötet | Szerkesztő: Pálfi Ágnes, Szász Zsolt | a megjelenés éve: 2015

a képen: Németh Antal



Történelmet írunk.



A Múlt-kor történelmi magazin aktuális számát keresse az újságárusoknál. ◀◀



multkor.tortenelmi.magazin

www.mult-kor.hu/magazin



Udvaros Dorottya az Éj szerepében
(Csongor és Tünde),
és a rendező-apa: Udvaros Béla

ÁTADNI AZ ÖRÖK EMBERIT

Udvaros Béla és a „kis nemzeti színház”

Annak idején, amikor Udvaros Béla a nyugdíjba vonulása után, a rendszerváltás elején a Magyar Protestáns Közművelődési Egyesület égisze alatt színházat alapított, hosszasan keresgélte a megfelelő nevet. Végül megtalálta azt a szót, amely a legjobban kifejezte az ő egész lényét, hitét és küldetéstudatát: Evangélium. Udvaros Béla azt vallja, hogy a színház erkölcsi intézmény, amelynek az emberi élet értelmét és szépségét kell képviselnie, és hirdetnie a színházban is az örömhírt, vagyis az evangéliumot.

Udvaros rendezői munkássága Várkonyi Zoltán mellett indult az 1950-es évek elején. 1957-ben – feleségével, Dévay Camillával, annak korábbi budapesti színházi eltöltése után – a kecskeméti Katona József Színházhoz szerződtek. Később Békéscsaba is több éves alkotómunkát jelentett számára, nyugdíjasként pedig előadóestekkel járta az országot. Az impozáns Duna Palotában azután húsz éven át irányította az Evangélium Színházat művészeti vezetőként és rendezőként.

Első színpadra vitt drámájuk Lessing *A bölcs Náthán* című műve volt. Összesen harminc bemutatót tartottak olyan szerzők műveiből, mint Tamási Áron (*Hegyi patak*), Németh László (*A két Bolyai*), Sík Sándor (*István a király*), Shaw (*Szent Johanna*), Nyíró József (*A próféta*), Hubay Miklós (*Egy faun éjszakája*), Szabó Magda (*Szent Bertalan nappala*), Madách Imre (*Az ember tragédiája*), végezetül pedig egyfajta utójátékként, Márai Sándor *Füves könyvéből* készült egy összeállítás.

Udvaros Béla sugárzó egyéniségével olyan színészgárdát toborzott maga köré, amelynek tagjai tudták: művészi munkájukkal küldetést teljesítenek. Dolgozott vele Bitskey Tibor, Bánffy György, Darvas Iván, Kállai Ferenc, Koncz Gábor, Némethy Ferenc, Bubik István, Körtvélyesi Zsolt, Sunyovszky Szilvia, Mécs Károly, Venczel Vera és a lánya, Udvaros Dorottya is.

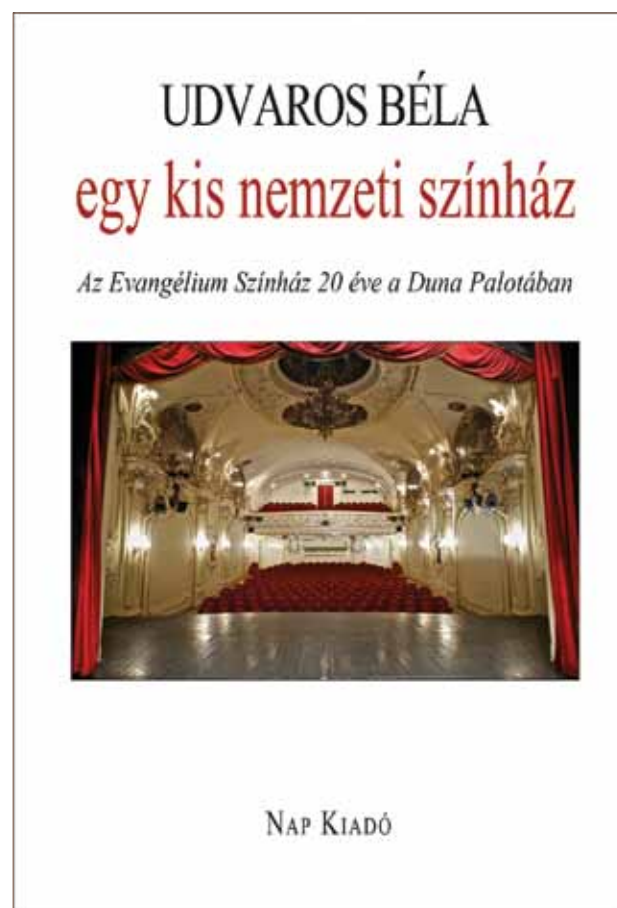
A Magyar Köztársasági Érdemrend tisztikeresztjével és Magyar Örökség Díjjal is elismert rendező tavaly januárban ünnepelte kilencvenedik születésnapját. Személyiségét jól jellemzi, hogy ez alkalomból ő ajándékozta meg a közönséget, ezúttal egy különleges kiadvánnyal. Az *Egy kis nemzeti színház* gazdagon illusztrált, informatív összefoglalója a két évtizeden át zajló munkásságának. Megismerhetjük a játszott darabok szereposztását és a fontosabb kritikai visszhangokat, továbbá egyfajta visszafogott hangú önéletrajzt is olvashatunk, amelyből egy

hihetetlen munkabírásu embert ismerhetünk meg. Nem véletlen, hogy az Evangélium Színházat „kis nemzeti színháznak” nevezi Udvaros, hiszen egész nemzetét kívánta szolgálni és inspirálni nagyon tudatosan megválogatott repertoárjával.

UGHY SZABINA

Udvaros Béla: Egy kis nemzeti színház

Az Evangélium Színház 20 éve a Duna Palotában
Nap Kiadó, 2015



CYRANO- METSZETEK

Molnár-C. Pál Rostand-illusztrációi
a Nemzetiben

„Molnár-C. Pál, a nagy tehetségű művész szenzációs fametszeteket készített Cyrano de Bergerac-hoz” – adta hírül két mutatvány közzétételével a Nemzeti Újság képes melléklete 1933. december 1-jén. A grafikakedvelőknek sem kellett sokáig várni, mert a 30 lapos Cyrano-sorozat mappaként 1934-ben 500 példányban megjelent.

A Cyrano-fametszetek jelentős ismertséget és elismerést hoztak a grafikus, az illusztrátor, az irodalmi kísérőrajzokat készítő művésznek. A Magyar Bibliophil Társaság az 1934. esztendő öt legszebb magyar könyve közé sorolta, ugyanebben az évben elnyerte vele a Varsói Nemzetközi Fametszet kiállítás aranyérmét, az 1937-es párizsi világkiállításon szintén aranyérmet kapott érte. A Cyrano-sorozat mint fametszet-kollekció a grafikus legjelentékenyebb műegyüttese. A Cyrano az egyértelmű kritikai főhajtást is meghozta alkotójának: „Cyrano-illusztrációi az új magyar fametszés csúcspontját jelentik.”

Molnár-C. Pál fametszeteként egy-egy mondattal, jellemző szövegrészlettel is egyértelműsíti alakjait, s a képpé írt szituációkat. A férfiak magas, nagy karimájú tollas kalppal, hosszú szárú kesztyűben, bő szárú csizmában, s galléros, testre szabott, derékon övvel összefogott, szinte uniformizált „egyenruhában”, hosszú, gyűrűs hajjal jelennek meg – de gesztusaik, mimikájuk, viselkedésmódjuk egyéníti őket. Könnyen fölismerhetjük a fanyar-gunyoros Cyránót, a szelíd-szelmes, váglyakozó Christiant. A nőfigurák (Roxane, Liza, Duenna) elnagyoltak, főként nőiességük karakterjegyeit hordozzák. Furcsa és meglepő, hogy Molnár-C. Pál Roxane-ja egyáltalán nem vonzó, nem



szép, a pásztorfaragások leegyszerűsített nőalakjaihoz hasonlatos. A fölszabadultan s örömteli humorral, a fesztelen mozgások lendületes-ségével megjelenített alakoknál a metsző – az arcok mellett – sokat bíz a kezek kifejező erejére.

A rajzok színpadán vásári komédiát, farce-ot látunk fergeteges jókedvvel s maró gunyorossággal előadva, Molnár-C. Pál biztos kezű grafikai elrendezésében. Így lesz a fametszet-Cyrano a Rostand-mű színvonalas társa, egységesen megformált képdrámája.

részletek

SÜMEGI GYÖRGY: Molnár-C. Pál és Cyrano-sorozata
című írásból

mikor? hol?

május 13. – Nemzeti Színház emeleti társalgó

(a kiállítás megtekinthető a nagyszínpadi előadások előtt egy órával)



Molnár-C. Pál

(1894 – 1981) Édesanyja, Jeanne Contat, svájci származású nevelőnő, apja gazdatiszt volt. Hét gyermekük közül az első Pál, aki Aradra kerül iskolába, majd felveszik a budapesti Mintarajziskolába. Genfben és Lausanne-ban rendezte élete első három kiállítását, jár Párizsban. Budapesten először 1923-ban a Belvedere Szalonban mutatkozik be, 1924-től a Képzőművészek Új Társasága rendszeres kiállítója. Az Est Lapok illusztrátora. 1928 és 31 között a Római Magyar Akadémia ösztöndíjasa, később sokat dolgozik egyházi megrendelésre, a Római Iskola egyik meghatározó személyisége. 1930-tól felhagy az újságrajzzal, és a fametszet irányába fordult, többek között Kosztolányi és Szabó Lőrinc írásait illusztrálja. Az 1937-es Párizsi Világkiállításon három díjat is kap. 1945 után elmaradnak az elismerések és a megrendelések, de műtermében pezsgő szellemi élet folyik. Műtermi magányba vonul, ám élete végéig alkot.

Keleti Éva

Tekintet

Hihetetlen. Számomra mindig az a negyvenes éveit taposó, nagyon jóképű és tehetséges színész marad, mint akit megismertem.

Első találkozásunk a *Csongor és Tünde*-ben volt. Ő a színpadon, én a nézőtérén. Kállai – Csongor, Ferrari Violetta – Tünde.

Akkor fényképeztem először. És az ezt követő években sokszor és sokszor.

Része volt életemnek. Én úgy éreztem, hogy részese voltam sikerének.

Meglátogathattam fényképezőgéppel a régi Váci utcai lakásban, majd fent a hegyen előbb a nyaralóban, majd végig kísérttem, hogyan válik egy nyaralóból igazi meleg otthon. Kutya, cica, mind elfért egymás mellett.

Ugyanakkor a színpadon és filmen ragyogott. Eljátszotta *A revizor*-ban a Polgármester szerepét Leningrádban, orosz előadásban, majd az orosz Kiril Lavrov Budapesten, a Nemzeti Színház társulatával. Imádták az oroszok. Hihetetlen személyes és színészi sikere volt.

Úri muri. Két szerepet is játszott benne, Törőcsik Mari a partnere. És később már Csörgő Csulivá „öregedett”. Egyik legkedvesebb képem, amikor Csuli leveszi a kalapját és elköszön. Azon a képen ott van az egész Kállai Feri-történet.

Utoljára Sopronban láttam színpadon. Három nagy „öreg”, Agárdy, Avar és Kállai. Szilágyi Tibi, az akkori soproni színiigazgató jutalomjátékot rendezett nekik.

Most lenne 90 éves. Gyulaendrődön szobor állít neki emléket. Kállai ül a padon, és akárki mellé ülhet.

Itt a Nemzeti Színházban, a fényképeket megtekintve, mi is emlékezzünk rá.



Kállai Ferenc (1925–2010), a Nemzet Színésze, Kossuth-, Jászai-díjas, érdemes és kiváló művész. 1945-ben a Belvárosi Színházban kezdte a pályát. 1948-tól a Nemzeti Színház tagja volt. Tanított a Színművészeti Főiskolán, volt a Színház-művészeti Szövetség elnöke és országgyűlési képviselő. 1989-ben lemondott minden hivatalos tisztségéről. Számos nagyszerű film őrizi a játékát, a *Tanú* című film Pelikán gátőre egy korszak jelképévé vált.

Kállai 90

emlékkiállítás Keleti Éva fotográfiáiból

mikor? hol?

2016. május 13. • a Nemzeti Színház nézőtéri társalgójában
(a kiállítás megtekinthető a nagyszínpadi előadások előtt egy órával)



GRATULÁLUNK!

Vidnyánszky Attila a MITEM fesztivál létrehozásával hidat teremt a magyar és a nemzetközi színházi élet között – indokolta a Hevesi Sándor-díj odaítélését Lakos Anna, a Nemzetközi Színházi Intézet (ITI) Magyar Központjának vezetője. Az ITI kezdeményezésére 1998-ban alapított elismerést minden évben annak a három művésznek, kultúrközvetítő, társulatvezető szakembernek ítélik odaadják át, aki sokat tett a magyar színház nemzetközi elismertetéséért, megismertetéséért. Az idén a Nemzeti Színház igazgatója mellett Borda Beátát, a Trafó művészeti vezetőjét és Frenák Pál koreográfust tüntették ki.

HÁTRÁNYOS HELYZETŰ DIÁKOK A NEMZETIBEN

Bács-Kiskun megye nyolc középiskolájának 560 hátrányos helyzetű diákja láthatta április 4-én a *Fekete ég – A fehérek felbőjt* a Nemzetiben. A színház fontos vállalása, hogy vendégül lásson olyan fiatalokat, akik társadalmi összefogás nélkül talán soha vagy csak nagyon ritkán juthatnának el egy-egy előadásra. A Klebelsberg Intézményfenntartó Központ (KLIK), a Volán és a Nemzeti összefogásával immár harmadik alkalommal sikerült megadni ezt az esélyt diákoknak. Vidnyánszky Attila, az előadás rendezője és a Nemzeti igazgatója arról beszélt a fiatal hallgatóságnak, hogy szereplők saját családjukban végzett kutatómunka során összegyűjtött emlékei is beépültek az iskolai tananyaghoz is kapcsolódó, az első világháborúban átélt megpróbáltatásokról szóló színdarabba.



EMLÉKEZÉS A ROMA HOLOKAUSZTRA

A roma holocaustról az idén második alkalommal emlékeznek meg a 371 csillag című gálaműsor keretében a Nemzeti Színházban. Az ellenállás napját annak emlékére tartják, hogy 1944. május 16-án az auschwitzi cigány láger tizenkét országból odahurcolt foglyai fellázadtak. A gálaműsor időpontja: május 21. Egy nappal korábban látható a Nemzeti nagyszínpadán a *Somnakaj* című gipsy musical. A Müller Péter Sziámi által írt darabban fellép többek között a világhírű zongorista és zeneszerző, Szakcsi Lakatos Béla is (bővebben az eladásról a 29. oldalon).



VERSÜNNEP

Lőrinc Tímea szabadkai színésznő nyerte a Versűnnep Fesztivál fődíját a Nemzeti Színház Gobbi Hilda Színpadán megrendezett döntőben április 10-én. Az idén tizenegyedik alkalommal hirdették meg fesztivált, amelyre hivatásos előadóművészek, valamint a színművészeti egyetemek és szakirányú felsőoktatási intézmények hallgatói vers- és prózamondás, valamint énekelt vers, versmegzenésítés kategóriában nevezhettek. A 300 ezer forinttal járó fődíj mellett különdíjat kapott a sepsiszentgyörgyi Albert-Nagy Ákos egyetemi hallgató, a Nemzeti Színház díját egyetemista kategóriában Hunyadi Máté, a professzionális előadók közül pedig Ferenczi Attila nyerte el.

VERSENY – FELHÍVÁS

A Nemzeti Színház és a Magyar Versmondók Egyesülete a Kárpát-medencét felölelő, felmenő rendszerű versmondó versenyt hirdet, valamennyi korosztály számára, nem hivatásos versmondók részére. A verseny elsődleges célja a hagyományos vers- és prózamondó találkozó mellett a klasszikus és kortárs költészet újszerű tolmácsolása, a költészet és a versmondás népszerűsítése. Nevezési határidő május 15. Részletek: <http://nemzetiszinhas.hu/hirek/2016/04/verseny>

MAGAZINNAL BŐVÜLT A NEMZETISZINHAZ.HU

Interjúk, portrék, előadásokhoz kapcsolódó háttéranyagok és tanulmányok is olvashatók a Nemzeti Színház megújult honlapján. Az ősszel indult fejlesztés lényege az volt, hogy honlapunk két jól elkülönülő igényt tudjon szolgálni.

Akit az aznapi műsor, a következő napok eseményei érdeklik, ha gyorsan, egyszerűen kíván jegyet venni vagy dátumok, helyszínek, művészek szerint válogatni a kínálatban, az eddig megismert www.nemzetiszinha.hu oldalon megtalál mindent.

– A híreket, műsort, alapvető információkat szolgáltató rész mellett indítottuk el a honlap új, magazin, újság-szerű nézetét.

Pillantson fel a böngésző legfelső sorába ahol a két nézet között választani lehet. Tehát „Nemzeti most” a gyors információra, belépőjegyre vágyóknak, „Magazin” a ráérős böngészéshez, olvasáshoz – tájékoztatott Eöri Szabó Zsolt, a website főszerkesztője.

A „Magazin” alapvetően a teátrum két folyóiratának, a Nemzeti Magazin és a Szcenárium című művészeti periodikának a cikkeiből táplálkozik. Egy-egy lapszám előbb-utóbb eltűnik a polcokról, ám a net „örök”. A lapszámok visszamenőleg is ki-kereseshetők, pdf-formátumban letölthetők, vagy a képernyőn lapozhatók. A szolgáltatások mobil eszközökön is jól használhatóak,



fejlesztőink az nGroup Kft. (netpeople.hu) szakemberei nagy hangsúlyt helyeznek erre, ahogy a honlap és a Jegymester Kft. szervereinek együttműködésére is.

– A visszajelzések szerint praktikusán használható a kereső-rendszer és a hírlevélküldő. Reméljük, hogy a honlap szerkezeti újragondolása, a mobil nézet elnyeri az internetezők tetszését.

A távlati célok között szerepel egy harmadik blokk is a „Digitális Nemzeti”, amelyben fokozatosan szeretnénk elérhetővé tenni az 1837-ben alapított Nemzeti Színház archívumát.



GIMNÁZIUMBAN JÁRTUNK

A budapesti Szent István Gimnázium nyerte a Nemzeti Színház tavalyi színháztörténeti vetélkedőjét. 10. és 11. osztályos tanulókból álló, négyfős csapatok és felkészítő tanáruk jelentkeztek a versenyre, a vetélkedő négy fordulós volt, az első három forduló feladatait az interneten keresztül kellett beadni, a negyedik forduló a legjobb négy csapat részvételével a Nemzetiben zajlott. A győztes csapatok táblagépeket, könyvtulványokat, színházbérleteket nyertek. Az első helyezett csapat ezen túl azt a lehetőséget kapta, hogy április 8-án egy tanítási napra „kitelepül” hozzájuk a Nemzeti: olvasópróbákkal, rendhagyó irodalom órákkal, smink- és fodrászbemutatóval. A diákok a megmérkőzhetnek a színészek focicsapatával is, és láthatták Farkas Dénes önálló estjét.

Szarvas József, a Csongor és Tünde Balgája beszélget a diákokkal





Morrison és Waits

Jim Morrison – Hobo egyik ikonikus alkotója: a Doors énekes, költő és lázadó, akinek lefordította veresit, éneklő a dalait az Amerikai ima című esten. Tom Waits szövegeit Hobo magyarította, hogy eldörmöghesse azokat: Meghívás bluesra.

mikor? hol?

Amerikai ima

május 3. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

Meghívás bluesra

május 25. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad



Árnyország

Két világ, két különleges ember, két művész találkozása, szerelme és tragédiája. Vajon lehetséges felnőttként megváltozni, lehetséges még a szerelem, a közös jövő? A főszerepben Tóth Augustus és Rátóti Zoltán.

mikor? hol?

május 18. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad



Pünkösdi kölyöknap

A Tamariska együttes várja pünkösödésre a gyerekeket. A kecskeméti Ciróka Bábszínház előadásában Az ördög három aranyhajszála című mese látható. Pál Lajos és lánya, Pál Eszter nemcsak remek muzsikusok, hanem nagyszerű tanárok is, akik észrevétlenül tanítják a zene szeretetét a gyerekeknek – és a szülők sem fognak unatkozni.

Ingyenes program!

mikor? hol?

május 8. – 10 órától

a földszinti előcsarnokban és a Gobbi Hilda Színpadon



Nyáron, este fél tizenegykor

„Ki ne szeretne – egyszer, féltékenységből – megölni valakit?”. Egy szerelmi gyilkosság története egy nő szemszögéből Udvaros Dorottya előadásában. A gyilkosságtól fölzaklatott spanyol kisvárosba útkukat megszakítva, a vihar elől menekülve, megáll Maria és családja. Maria ezen az éjszakán érti meg, hogy élete ugyanarra tart, mint a szerelemért ölő gyilkosé.

mikor? hol?

május 19. – 19 óra 30 • Bajor Gizi Szalon

NEMZETI

A magazin megtalálható országszerte az Alexandra könyvtárházakban és boltjaiban. Ajánlja ismerőseinek, barátainak!

ALEXANDRA



RÁHANGOLÓDÁS egy előadásra – dramaturgjaink háttérinformációkat osztanak meg az érdeklődőkkel az előadások előtt.

mikor? hol?

RÁHANGOLÓK az előadások előtt

május 26. – **Cyrano de Bergerac** (18 órától)

május 31. – **Szindbád** (18 órától)

SÖR

máj. 19.



Shakespeare Összes Rövidítve

A Shakespeare Összes Rövidítve egy fergeteges komédia, amelyben három angol színész tesz – sikeres – kísérletet arra, hogy mester mind a 37 drámáját színre vigye kevesebb, mint két óra leforgás alatt. Angol nyelvű előadás – kezdőnek is szórakoztató!

mikor? hol?

május 19. – 15 és 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

ZENÉS IDŐUTAZÁS

máj. 26.



Bodrogi-Voith – Voith-Bodrogi

Kedves Néző! Most az egyszer ne érezze magát otthon, érezze magát színházban: premierplánban. Az együtt eltöltött évek színdarabjaiból, dalaiból és kis színházi titkaiból játszottunk Önöknek, Önökkel – ajánlja az előadást Bodrogi Gyula, aki Voith Ágival közösen idézi fel történetekkel, dalokkal pályájuk emlékezetes pillanatait.

mikor? hol?

május 26. – 19 óra 30 • Bajor Gizi Szalon

www.nemzetiszhaz.hu

KONCERT-FILM-SZÍNHÁZ

máj. 27.



Betyárjáték

Színháznak koncert, koncertnek színház. Élőben nyomja Ferenczi György és rackajam, ropják Kovács Norbert Cimbi és a néptáncmozgalom veteránjai. A háttérben jelenetek láthatók Szomjas György betyárfilmjeiből. Egy élő rock 'n' roll film. A mottó: „A mi gonoszaink is vannak olyanok!”

mikor? hol?

május 27. – 19 óra • Nagyszínpad

BÉRES-TORDAI

máj. 31.



A Szkalla lányok

Örkény István *Macskajáték*ának szereplője két hölgy: a Szkalla lányok, akik egymás életének, sorsának tanúi, s alighanem mindhaláláig legfontosabb résztvevői. Béres Ilona és Tordai Teri idézi meg az egymástól nyolcszáz kilométerre élő két Szkalla lány levelekbe, táviratokba, telefonbeszélgetésekbe sűrített sorsát.

mikor? hol?

május 31. – 19 óra 30 • Bajor Gizi Szalon

KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓK

KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓKRA invitáljuk nézőinket az előadások után: találkozás, beszélgetés a művészekkel, alkotókkal.

mikor? hol?

KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓK az előadások után

május 3. – **Csongor és Tünde**

május 17. – **Cyrano de Bergerac**

Nemzeti Színház (a pontos helyszínről érdeklődjön a színházban)

2016 / 2017

SZENVEDÉLYEK SZÍNHÁZA



SÖPTEI ANDREA

JEGYEK, KEDVEZMÉNYEK



Nagyszínpad jegy

□ 1. Árkategória

■ 2. Árkategória

■ 3. Árkategória

■ 4. Árkategória

Bővebb jegy- és bérletinformációk:

Jegypénztár a Nemzeti Színházban

1095 Budapest, Bajor Gizi park 1. | telefon: (+36 1) 476 6868

Nyitva tartás:

hétköznap 10-18 óra között (ebéddió: 13-13.20), munkaszüneti és ünnepnapokon 14-18 óra között, illetve az előadások kezdetéig.

Andrássy úti jegyiroda

1061 Budapest, Andrássy út 28. | telefon: (+36 1) 373 0963, 373 0964, 373 0996, 354 1777

Nyitva tartás:

hétköznapokon 10 és 19, szombaton 11 és 19 óra között, vasárnap zárva

bérlet- és jegyrendelés: jegy@nemzetisinhaz.hu

LAST MINUTE DIÁKJEGY – 500 FT

A kedvezmény játszóhelytől és szektortól függetlenül érvényes diákigazolvány felmutatásával vehető igénybe, a színház jegypénztárában, az előadás megkezdése előtt egy órával. A megmaradt jegyek ára egységesen 500 Ft. Egy igazolvánnyal egy jegyet lehet vásárolni.

KEDVEZMÉNYEINK

CSALÁDI JEGY – 50%

Ha két felnőtt legalább két 14 év alatti gyermekének is jegyet vált egy előadásunkra, jegyenként 50% kedvezményt vehet igénybe.

VÍZPLUSZ KÁRTYA – 25%

A Fővárosi Vízművek ingyenesen igényelhető kedvezménykártyája, a VízPlusz kártya a Nemzeti Színházban 25% kedvezményre jogosít. Ez a kedvezmény nem vonható össze más kedvezményekkel.

PEDAGÓGUSOK, DIÁKOK FIGYELMÉBE! – 50%

A csoportos diákjegynél is kedvezőbben, 50%-os engedménnyel vásárolhatnak a diákok és a pedagógusok is diákberletet.

CSOPORTOS KEDVEZMÉNY (min. 20 fő!) – 25%

Játszóhelytől és szektortól függetlenül érvényes!

CSOPORTOS DIÁKKEDVEZMÉNY (min. 20 fő!) – 40%

Játszóhelytől és szektortól függetlenül – diákigazolvány szükséges!

EGYÉNI PEDAGÓGUS JEGY – 40%

Játszóhelytől és szektortól függetlenül – pedagógusigazolvány szükséges!

EGYÉNI NYUGDÍJASJEGY – 25%

Játszóhelytől és szektortól függetlenül – nyugdíjas-igazolvány szükséges!

EGYÉNI DIÁKJEGY – 30%

Játszóhelytől és szektortól függetlenül – diákigazolvány szükséges!

HAVI MŰSOR

MÁJUS

Gobbi Hilda Színpad	2	H	15:00
Kaszás Attila Terem	2	H	19:30
Bajor Gizi Szalon	2	H	19:30
Nagyszínpad	3	K	19:00
Gobbi Hilda Színpad	3	K	19:00
Nagyszínpad	4	Sze	19:00
Gobbi Hilda Színpad	4	Sze	15:00
Bajor Gizi Szalon	4	Sze	19:30
Kaszás Attila Terem	5	Cs	19:30
Kaszás Attila Terem	6	P	19:30
Kaszás Attila Terem	12	Cs	19:30
Nagyszínpad	13	P	19:00
Nagyszínpad	14	Szo	19:00
Nagyszínpad	17	K	19:00
Kaszás Attila Terem	17	K	19:30
Nagyszínpad	18	Sze	19:00
Gobbi Hilda Színpad	18	Sze	19:00
Kaszás Attila Terem	18	Sze	19:30
Bajor Gizi Szalon	18	Sze	19:30
Nagyszínpad	19	Cs	19:00
Kaszás Attila Terem	19	Cs	15:00
Kaszás Attila Terem	19	Cs	19:00
Bajor Gizi Szalon	19	Cs	19:30
Nagyszínpad	20	P	19:00
Kaszás Attila Terem	22	V	19:30
Nagyszínpad	23	H	19:00
Nagyszínpad	24	K	15:00
Gobbi Hilda Színpad	24	K	19:00

Liliomfi I Szigligeti Ede

Galilei élete I Bertolt Brecht

Hazát és szerelmet keresek I Farkas Dénes önálló estje

Csongor és Tünde I Vörösmarty Mihály I utána **közönségtalálkozó**

Amerikai ima I Hobo életmű sorozata

Körhinta I Sarkadi Imre – Fábri Zoltán – Nádasy László – Vincze Zsuzsa

A helység kalapácsa I Petőfi Sándor

Mezei Mária: Hoztam valamit a hegyekből I Tóth Augusztina önálló estje

Családi kérdés – Befejezetlen szimfónia I Márai Sándor

A gát I Conor McPherson

A föltámadás szomorúsága – Ady Endre-est I Földes László Hobo

Cyrano de Bergerac I Edmond Rostand I **PREMIER**

Cyrano de Bergerac I Edmond Rostand

Cyrano de Bergerac I Edmond Rostand I utána **közönségtalálkozó**

Ballada a két sebzett hattyúról I Földes László Hobo

Szentivánéji álom I William Shakespeare

Árnyország I William Nicholson

Psyché I Weöres Sándor

Fedák Sári I Szűcs Nelli önálló estje

Isten ostora I Bánffy Miklós nyomán

SÖR (Shakespeare Összes Rövidítve) I Madhouse Theatre Company | angolul

SÖR (Shakespeare Összes Rövidítve) I Madhouse Theatre Company | angolul

Nyáron, este fél tizenegykor I Marguerite Duras – Vörös Róbert

Somnakaj I Müller Péter Sziámi I Örömtánc Örömszene Kft. vendégjátéka

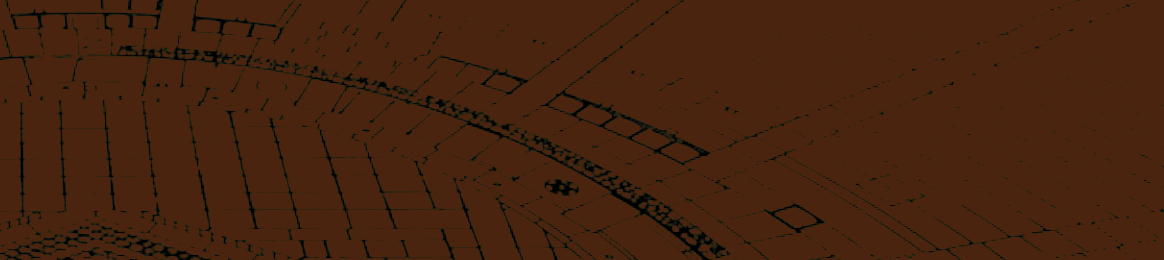
Brand I Henrik Ibsen

Magyar Faust I Orbán János Dénes | a debreceni Csokonai Nemzeti Színház vendégjátéka

Fekete ég – háborús előhang • Molnár Ferenc: **A fehér felhő** – mirákulum egy részben

Fodrásznő I Szergej Medvedyev

A Szentiván éji álom és a Szeszélyes nyár című előadást 16, a Psychét 18 éven felülieknek ajánljuk!



Nagyszínpad	25	Sze	19:00
Gobbi Hilda Színpad	25	Sze	19:00
Kaszás Attila Terem	25	Sze	19:30
Nagyszínpad	26	Cs	19:00
Bajor Gizi Szalon	26	Cs	19:30
Nagyszínpad	27	P	19:00
Nagyszínpad	28	Szo	15:00
Gobbi Hilda Színpad	28	Szo	15:00
Kaszás Attila Terem	28	Szo	15:00
Nagyszínpad	29	V	15:00
Gobbi Hilda Színpad	29	V	18:00
Kaszás Attila Terem	29	V	19:30
Nagyszínpad	30	H	15:00
Gobbi Hilda Színpad	30	H	19:00
Nagyszínpad	31	K	19:00
Gobbi Hilda Színpad	31	K	19:00
Bajor Gizi Szalon	31	K	19:30
Nagyszínpad	1	Sze	19:00
Kaszás Attila Terem	1	Sze	19:30
Nagyszínpad	4	Szo	19:00
Nagyszínpad	5	V	19:00
Nagyszínpad	6	H	15:00
Nagyszínpad	7	K	15:00
Kaszás Attila Terem	7	K	19:30
Nagyszínpad	8	Sze	19:00
Kaszás Attila Terem	10	P	19:00

Don Quijote I Verebes Ernő – Cervantes

Meghívás bluesra I Hobo életmű sorozata

Psyché I Weöres Sándor

Cyrano de Bergerac I Edmond Rostand I 18 órától **ráhangoló**

Bodrogi – Voith, Voith – Bodrogi I zenés találkozás a hatodikon

Betyárjáték I Ferenczi György és a Rackajam

Csongor és Tünde I Vörösmarty Mihály

6 I Anton Csehov: A 6-os számú korterem című elbeszélése alapján

Galilei élete I Bertolt Brecht

Éden földön I Szarka Tamás

6 I Anton Csehov: A 6-os számú korterem című elbeszélése alapján

Galilei élete I Bertolt Brecht

János vitéz I Petőfi Sándor

Boldogságlabirintus I Galambos Péter – Kovács-Cohner Róbert

Szindbád I Krúdy Gyula írásai alapján I 18 órától **ráhangoló**

Szeszélyes nyár I Vladislav Vančura – Galambos Péter – Erneyi Bea

A Szkalla lányok I Örkény István

JÚNIUS

Don Quijote I Verebes Ernő – Cervantes

Psyché I Weöres Sándor

Szentivánéji álom I William Shakespeare

Cyrano de Bergerac I Edmond Rostand

Éden földön I Szarka Tamás

Csongor és Tünde I Vörösmarty Mihály

Galilei élete I Bertolt Brecht

A bábjátékos I Várkonyi Mátyás – Béres Attila I a Soproni Petőfi Színház vendégjátéka

Szégyen és gyalázat I Hobo életmű sorozata

SZCENÁRIUM

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata –
2016. április, IV. évfolyam, 4. szám

Angolul a MITEM-ről. A Szcenárium áprilisi száma áttekintést ad a Madách Nemzetközi Színházi Találkozó tavalyi és idei kiemelkedő eseményeiről, személyiségeiről, alkotóiról angol nyelven. A lapszám magyar nyelvű részében Balogh Géza tanulmánya, Végh Attila esszéje és a Pinczés Istvánnal készült interjú olvasható.

“Unlike domestic sceptics, I consider Hungarian theatre culture to be on a par with the world’s theatre scene – and I dare say that because I have attended enough festivals abroad. With regard to MITEM, I have long-term projects: I would like the successful directors and companies to become returning guests, since this is the only chance to deepen professional dialogue.” (*Attila Vidnyánszky*)

“Each generation must reinvent theatre. Not the theatre in its superficial structure, but in the deeper meaning theatre can have for the individual artist and for the spectator in its community. The theatre is not a value in itself. Theatre is a profession which was founded about five hundred years ago and was a commercial enterprise. Its purpose was entertaining spectators. In the twentieth century a few strange, bizarre people started speaking about theatre not as a commercial enterprise but an artistic one and they invented a sort of metaphysics of theatre, something that went beyond the entertainment value. They spoke about ethics, about spiritual values, didactic, therapeutic values, etcetera.” (*Eugenio Barba*)

Az áprilisi szám tartalmából:

MITEM ENGLISH 2015 “Once We Know One Another, We Need Not Start Everything All Over Again” **Zsolt Szász** Talks to **Attila Vidnyánszky** | “Each Generation Must Re-Invent Theatre” (A Roundtable Discussion with **Eugenio Barba** and **Julia Varley**) | One Generation, Two Countries, Three Emblematic Actors. A Dialogue With **Dorottya Udvaros**, **Éveline Didi**, **François Chattot** | **Zsolt Szász** – **Ágnes Pálfi**: Friendly Hand-Shakes? A Flash Report on Recent MITEM Presentations | **Béatrice Picon-Vallin**: “Shadows of Forgotten Ancestors”. National Theatres in the 21st Century | **Sebastian-Vlad Popa**: j’aime mitem

MITEM ENGLISH 2016 “The Characters in the Play Are Wearing a Double Cockade”. **Zsolt Szász** Talks to Director **András Urbán** | **Magnus Florin**: „We Are Never Actual Without Being Historical”. National Theatres Symposium 2015 | **Nina Király**: The Krakow Ulysses. Before Tadeusz Kantor’s Retrospective Exhibition | **Edit Kulcsár**: The Road from Reality to Stage Magic. A Close-up of Hungarian Theatres Outside Hungary and Theatres in Romania

KULTUSZ ÉS KÁNON **Balogh Géza**: Avantgárd színház Kelet-Európában. Lengyelország, 3. rész: Tadeusz Kantor és a Cricot 2 | FOGALOMTÁR **Végh Attila**: Arc a maszk alatt | FÉLMŰLT „Belső mozgatóerőnk a kísérletezés, a keresés és a játék volt” – **Pinczés István**



“Modernity looks back on the archetype as it sees the future lying in it. In the stage production of Isten ostora (Flagellum Dei) Attila Vidnyánszky shows the birth of Hungarian intellectualism in the highly polarised field of Asian shamanism and doctor Fausto; ethnic groups may as well come and go, play around, mix and mingle with each other and dissolve hatred in erotics. The world of Hungarians juggling with the nostalgic sentiments towards primordial roots and the eagerness for the transformation of nature creates a vivid vision of the birth of European culture in a concentrated way.” (*Sebastian-Vlad Popa*)

“Those who have an aversion to the language of contemporary theatre usually use the phrase that they would like to see and hear genuine Shakespeare on the stage. But what do they mean by that? Not the 16th – 17th century Shakespearian theatre, but usually the diction of the middle class theatrical tradition at the end of the 19th century. Text in the theatre is not a political question but an aesthetic one. And in this respect it is difficult for conservative theatres to see that expectations of them do not in fact count. Or they do only inasmuch as these expectations ought to be regarded as a kind of a target. Since these clichés, prejudices and commonplaces are right there in the audience’s consciousness, too. Thus the stage director is offered the possibility of a common platform where dialogue may commence.” (*András Urbán*)

Felhívjuk olvasóink figyelmét, hogy
a **szcenarium**-lapszámokhoz
való hozzájárulás módjáról a lap szerkesztőségének
ezen a telefonszámán érdeklődhetnek:
+36 1 476 68 76



NEMZETI SZÍNHÁZ
1837
KÖZÖS NÉZŐPONT



NEMZETI
SZÍN-TÉR
MŰVÉSZETEK VÖLGYE
TALIÁNDÖRÖGD – LÖTÉR

nemzetiszhaz.hu/muveszetekvolgye
facebook.com/nemzetiszhaz
#nemzetiszhaz

07. 22. | PÉNTEK | 21.15

SHAKESPEARE



RÓMEÓ ÉS JÚLIA

07. 23. | SZOMBAT | 21.15



KATONÁK –

„ÉLJENEK A HAZA HALOTTAI!”

07. 23. | SZOMBAT | 23.30



ÖRÖMKONCERT

07. 24. | VASÁRNAP | 21.15

WEÖRES SÁNDOR



PSYCHÉ

A műsorváltoztatás jogát fenntartjuk!

07. 25. | HÉTFŐ | 21.15

SZERGEJ MEDVEGYEV

FODRÁSZNŐ

23.00

NEM KÉSŐ ABBAHAGYNI

07. 26. | KEDD | 21.15

BALLADA A KÉT
SEBZETT HATTYÚRÓL

07. 28. | CSÜTÖRTÖK | 21.15

SZIGLIGETI EDE – VECSEI H. MIKLÓS – KOVÁCS ADRIÁN

LILIOMFI

07. 29. | PÉNTEK | 21.15

CSEHOV

EGYFELVONÁSOS
KOMÉDIÁK

23.00

A TELJESSÉG IGÉNYE NÉLKÜL

07. 30. | SZOMBAT | 21.15

ÖRKÉNY ISTVÁN

TÓTÉK

07. 31. | VASÁRNAP | 21.15

ADIEU PAURE CARNEVAL



Taps közben: Töröcsik Mari és Trokán Nóra a Galilei élete című darab után | fotó: Eöri Szabó Zsolt

PREMIER májusban – Edmond Rostand: **Cyrano de Bergerac**

TOVÁBBI ELŐADÁSOK: Szigligeti: **Liliomfi** I Brecht: **Galilei élete** I Farkas Dénes önálló estje: **Hazát és szerelmet keresek** I Vörösmarty: **Csongor és Tünde** I Sarkadi – Fábri – Nádas – Vincze: **Körhinta** I Petőfi: **A helység kalapácsa** I Márai: **Családi kérdés – Befejezetlen szimfónia** I McPherson: **A gát** I Hobo: **Ballada a két sebzett hattyúról** I Shakespeare: **Szentivánéji álom** I Nicholson: **Árnyország** I Weöres: **Psyché** I Szűcs Nelli önálló estje: **Fedák Sári** I Bánffy nyomán: **Isten ostora** I Long – Singer – Borgesson: **SÖR (Shakespeare Összes Rövidítve)** I Duras – Vörös: **Nyáron, este fél tizenegykor** I Ibsen: **Brand** I Fekete ég (háborús előhang) – Molnár Ferenc: **A fehér felhő** (mirákulum egy részben) I Medvegyev: **Fodrásznő** I Verebes – Cervantes: **Don Quijote** I zenés találkozás a hatodikon: **Bodrogi – Voith, Voith – Bodrogi** I Ferenczi és a Rackajam: **Betyárjáték** I Csehov nyomán: **6** I Szarka: **Éden földön** I Petőfi: **János vitéz** I Galambos – Kovács-Cohner: **Boldogságlabirintus** I Hobo: **Halj meg és nagy leszel** I Krúdy nyomán: **Szindbád** I Vančura – Galambos – Erneyei: **Szeszélyes nyár** I Örkény: **Szkalla lányok**